

והיקול בכל

1

הכל
בכל

הַפֶּכֶל בְּקוֹל

לזמר הצעיר
1

אווה לאוטרשטיין-פיטליק

אגף המוסיקה, המכון לקידום ההוראה, הלמידה והאינטגרציה החברתית
ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן

הַכֹּל בְּקוֹל וְהַקוֹל בְּכֹל

אימא סיפרה לי: "כשהיית תינוקת נאלצה משפחתנו לעזוב את פולין ולהסתגל לארגנטינה בחושך בסירה. המסע היה מסוכן וכיסיתי את פיך בידי, פן תשמיעי קול ושומרי הגבול יגלו אותנו."

בארגנטינה, כשהתחלתי לדבר ספרדית, חשתי שהילדים צוחקים עלי בגלל המבטא הפולני והעדפתי לשתוק. כשנשרו שיני החלב שלי, התביישתי אפילו לפתוח את הפה ולצחוק.

כשהגעתי לבית הספר התחלתי לשיר במקלה, וסוף סוף היה לי מקום מוגן ובטוח לבטא את עצמי. מצאתי את קולי!

מאז אני שואפת לעזור לאחרים לגלות את הדרך להביע את קולם, כי אני מאמינה שהכול בקול, וכל אחד יכול.

גם אתם מוזמנים להצטרף למסע לגילוי הקול שלכם.

באהבה,

אוה לאוטרשטיין

כתיבה:	אוה לאוטרשטיין-פיטליק
ייעוץ:	ד"ר אוה ברנד
עריכה מדעית:	שרית גינגולד
עריכת לשון:	מרים בן-דור
ניקוד:	חגית אביעוז
עריכת תווים:	איתמר ארגוב
עריכת תקליטור:	אסף לוינבוק
איור:	רועי שנער
עיצוב וביצוע גרפי:	זיוה ישראלי
הבאה לדפוס:	שרית גינגולד

תש"ע, 2010

© כל הזכויות שמורות

אגף המוסיקה, המכון לקידום ההוראה, הלמידה והאינטגרציה החברתית ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, 52900. טל': 03-5317627, פקס: 03-5355048
music.intteg@mail.biu.ac.il, http://biui.org.il

אין לשכפל, לצלם, להקליט, או לתרגם כל חלק שהוא מהחומר שבחוברת זו ללא רשות בכתב מאגף המוסיקה המכון לאינטגרציה, אוניברסיטת בר-אילן.

שיווק והפצה: בונוס הפצות בע"מ, רח' הירדן 3, א.ת. יבנה: bonusbooks@bezeqint.net

טל: 08-9331170, פקס: 08-9331180/81

תודות

לד"ר אוה ברנד, שרית גינגולד, לודה יגורוב, נעמה אבישר ושרון הלוי, אנשי הצוות המייעץ במכון לאינטגרציה באוניברסיטת בר-אילן שהאמינו, תמכו ויעצו בכל שלבי כתיבת הספר.

לויולטה דה גינסה, מורתי הראשונה מארגנטינה, שעיצבה את גישתי בחינוך המוסיקלי.

לפרופסור אבנר איתי, המאסטרו לניצוח.

לבן-ציון אורגד (ז"ל) על שיחות המשוב לספר.

למורות לפיתוח קול דורית עצמון ופרידל טלר-בלום שלימדו אותי בדרך אל גילוי הקול האישי.

לד"ר יעל שי, המפמ"רית על החינוך המוסיקלי הארצי ולכל צוות המפקחות על המוסיקה.

לענת אפרתי ולנתלי גולדברג על הייעוץ המקצועי.

לאריה ראובן ואלי אלון מנהלי הקונסרבטוריון העירוני בפתח תקווה.

לאייל באט, יוסי חזות, אורית שילוח, עדי אבן אור-אשלגי, תמר ישעיהו (מוזס), ליאת מורדוך-רוקברגר, עזרא רצאבי, לאה אברהם, גריגורי פישר ובוריס טוביס, שליוו את העשייה שלי עם "מקהלת קנטבילה" בקונסרבטוריון העירוני בפתח תקווה.

לננסי טלפר (קנדה), מיה שביט, אורנה חריטון, ד"ר רבקה אלקושי, שמיה לוי ואליטה צייטלין על העידוד.

לסיון ומשה, שירלי ואורי, יניב וריקי, ילדי ובני זוגם שמלווים אותי לאורך המסע האישי.

להורי (ז"ל) לוצינה ויעקב לאוטרשטיין.

ואחרונים תביבים, לכל הילדים ששיתפו אתי פעולה בדרכי שהייתה גם דרכם, לגילוי היכולת להביע את קולם בשירה.

הקדשה

לנכדי: גן, תלתן, אחו, אופי, אליהו ולאלה שבדרך, כדי שיביעו את קולם.

תוכן עניינים

- 10 מקרא ייצוגים גראפיים
- 11 מבוא לזמר הצעיר
- 12 על השירים

פרק א - פיתוח רגישות ומודעות לקול

שירי פתיחה:

- 14 "הנה מה טוב"
- 16 "כל על פני ארץ"
- 18 "מתנה"

כיצד נוצר קול האדם?

- 20 קולות ראשונים ותקשורת
- 20 מיתרי הקול
- 21 מיתרי הקול וגובה הצלילים

כיצד נשמור על קול בריא?

- 22 המלצות
- 23 צרידות

פעילויות לפיתוח האיכות הקולית

- 23 א. איזון בין שחרור הגוף ויציבה נכונה
- 23 שחרור
- 25 יציבה נכונה
- 26 שיר: "הללויה"
- 29 ב. גמישות השירים במערכת הנשימה
- 29 מערכת הנשימה
- 30 נשימה טבעית
- 31 הגמשה והרחבה של בית-החזה
- 32 שליטה בזרימת האוויר בעת הנשיפה
- 34 שיר: "מזמור לשנה החדשה"
- 37 ביצוע שינויים בעוצמה
- 38 סימני עוצמה
- 39 אימון בנשימות "חטופות"

חוש השמע

96 מבנה האוזן ותפקודה
97 התפתחות חוש השמע
98 שיר: "נום, נסיכי הקטן"
101 החיקוי כדרך למידה ראשונית
102 שיר: "Ol' Texas" "טקסס"

פיתוח חוש השמע

104 א. הבחנה במקור הקול
104 ב. הבחנה בין קולות עיקריים וקולות משניים
105 קול אישי וקול קבוצתי בשירת המקהלה
106 שיר: "גשם, גשם בוא"
108 ג. הבחנה בכיוון ממנו מגיע הצליל אל אוזנינו
109 ד. שמיעה פנימית ופיתוחה
111 שיר: "אני שר לפה"
112 "חרף" - חיבור יצירה המבוססת על אלתורים
113 ה. שמיעה אבסולוטית
113 ו. פיתוח מיומנות בסיסית בקריאת תווים ובשירתם (סולפג')

נספח - שירים למעגל השנה

1 שלום עליכם
3 מי האיש
5 פזמון ליקינתון
9 לכבוד הקנדה
11 מי זה הדליק
12 ט"ו בשבט
13 הקוקיה
15 מה נשתנה
16 שיר הפרטיזנים היהודים
17 העירה בוערת
19 שירים עד כאן
21 אמן
24 שלשה חוטים ומחט
27 שיר ישראלי
30 ספרי תמה
33 אור וירושלים
35 ארץ זבת חלב ודבש
36 ולא ילמדו עוד מלחמה

40 אימון בנשימות "שרשרת"
41 שיר: "Who Killed Cock Robin?" "מי הרג את קוק רובין?"
44 ג. מודעות לנתיב הקול באזורי תהודה
44 הבחנה באזורי תהודה בשירה
46 תרגילים למיקום הקול
48 שיר: "The bell" "הפצמון"
49 ד. פיתוח והרחבה של מנעד הקול
49 הרחבת המנעד בכיוון הצלילים הגבוהים
51 שיר: "Ha, Ha, Ha" "שיר הצחוק"
53 שיר: "עפיפון"
56 שיר: "The Swing" "הננדנה"
60 הרחבת המנעד בכיוון הצלילים הנמוכים
61 שיר: "Row Your Boat" "חתך בסיכתך"
62 ה. הגייה ברורה
63 דיוק בביצוע עיצורים
63 דיוק בביצוע תנועות
64 רצף תנועות ועיצורים
67 שיר: "זר פרחים"
70 שיר: "כל הנשמה"
72 חרוזים משעשעים
74 שיר לסיכום פרק א: "הכל על הקולי"
78 נעשה ונשמע (שילוב פיתוח קול ושמיעה)

פרק ב - פיתוח רגישות ומודעות לחוש השמיעה

תכונות גלי הקול

82 כיצד נוצרים קולות?
83 תכונות הצליל
83 א. גון הצליל
85 שיר: "אל המעין"
86 ב. משך הצליל
86 תרשים של תווים על פי משכם
88 ג. עוצמת הצליל
89 הבחנה בעוצמת הצליל
90 ד. גובה הצליל
93 גראפים המציגים כיווני גובה שונים
94 רישום גובה הצליל המוסיקלי
95 תרשים של תווים על פי גובהם

מבוא לזמר הצעיר

השירה במקהלה מעניקה לנו הזדמנות לחוש חוויה מוסיקלית, חברתית ותרבותית מרגשת. כל כיתה יכולה להוות מקהלה.

חזרות המקהלה

בחזרות המקהלה נכיר שירים של תרבויות ועמים שונים במגוון סגנונות, תוך כדי פיתוח הכישורים הבאים:

- קשב וריכוז
- שמיעה
- קוליות
- יצירתיות
- דרכי הבעה רגשית, ספרותית ומוסיקלית
- הכרת תכונות הצליל וארגונו המוסיקלי
- מיומנות בסיסית בקריאת תווים ושירתם
- בקרת איכות עצמית
- מיומנויות חברתיות, כגון: לקיחת אחריות בעבודת צוות.

הופעות המקהלה

- בהופעות המקהלה תינתן לנו ההזדמנות:
- להביע את עצמנו באמצעות אמנות המוסיקה.
 - לחוות את התרגשות הנתינה לקהל מאזינים.
 - להרגיש שייכות חברתית ותרבותית בעת ההשתתפות בטכסים, בכינוסים ובמופעים.

מקרא ייצוגים גראפיים

חיפוש באינטרנט

התנסות

שיעורי בית

המלצה להאזנה

שימו לב

יצירתיות

דיון

על השירים

בספר זה ישנם 37 שירים בצירוף התווים: 3 שירים לפתיחת השנה, 16 שירים הקשורים לנושאי פיתוח הקול והשמיעה ו-18 שירים בנספח.

דרכים להכרת השירים ולמידתם (הסדר לא מחייב):

1. היכרות עם המידע המופיע בפתיחת השיר

- א. על המחברים (מילים, לחן, עיבוד)
- ב. על המקום, התקופה והסגנון של השיר
- ג. על ההרכב וסוג העיבוד (כלים ומספר קולות).

2. התייחסות למילים

- א. פירושי המילים ופרשנות ספרותית של הטקסט
- ב. סוג הקשר בין המילים והמוסיקה (מתחת לתווים מופיעות המילים של השיר בכיוון הפוך, כלומר משמאל לימין, כמו התווים).

3. הקשבה לשיר (בביצוע חי או מוקלט) תוך כדי התייחסות להיבטים מוסיקליים שונים כגון:

- א. המבנה (איתור חלקים המעצבים את צורת השיר)
- ב. האופי (תיאור מצב הרוח, המהירות, הסגנון וכדומה)
- ג. המאפיינים הבולטים במנגינות ובמקצבים.

4. ביצוע השיר, תוך כדי הקפדה על דיוק במקצבים, במנגינות, בהגיית המילים ובנשימות.

5. ביצוע מלוטש של השיר, תוך כדי התייחסות לאמצעי ההבעה הרגשית-ספרותית-מוסיקלית.

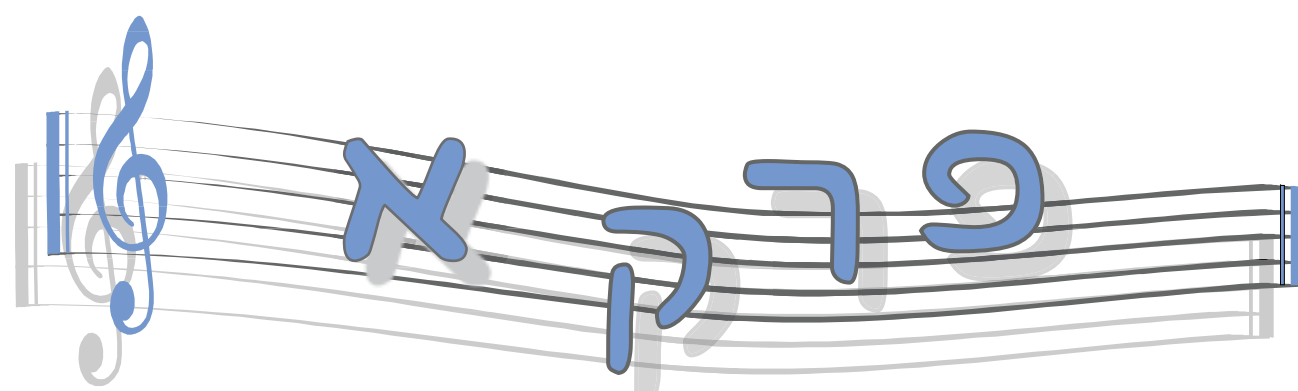
6. היכרות הדרגתית עם רישום התווים של השירים

🎵 איתור תנועת גובה הצלילים לפי שלוש אפשרויות: צלילים עולים ויורדים בסמיכות, צלילים עולים ויורדים בדילוגים וצלילים חוזרים.

🎵 לימוד התווים בעזרת שני תרשימים (אחד על פי משכם ואחד על פי גובהם)

🎵 לימוד שירה באמצעות תווים על פי משכם וגובהם:

- נשים לב למלבן המופיע תמיד לפני תחילת השיר עם "מלאי התווים",
- נשים לב למיספור התיבות המופיע תמיד מצד שמאל בתחילת כל תיבה ולמשקל. (מספר פעימות בכל תיבה),
- בכרך ב' נמשיך להעמיק בידע על רישום התווים של השירים.

פיתוח רגישות ומודעות לקול

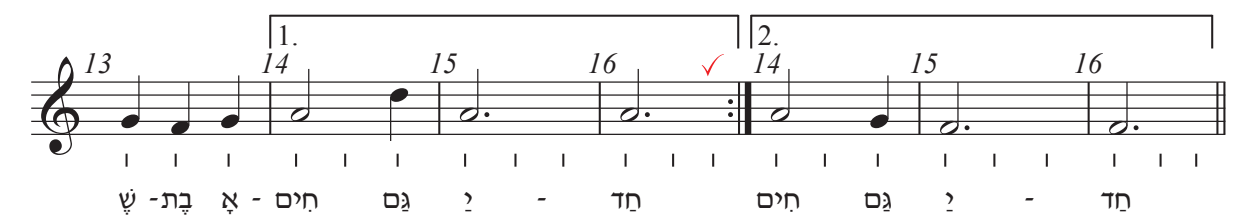
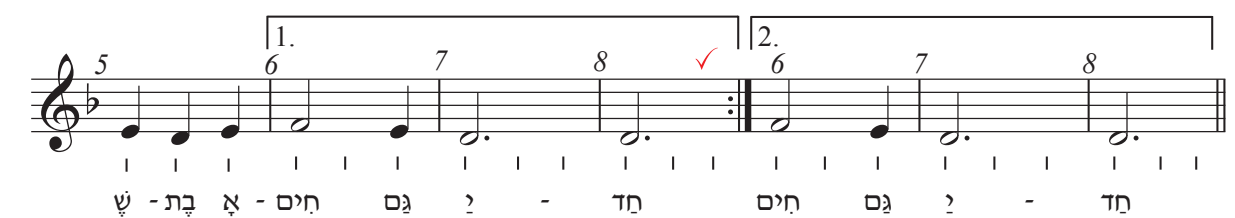
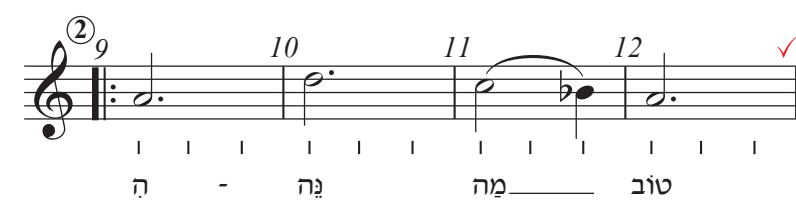
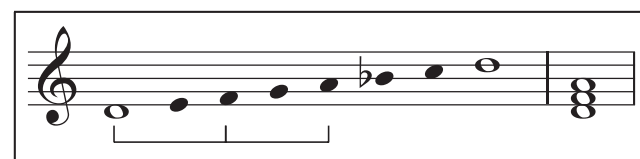

"הנה מה טוב"

תהלים קל"ג, א
לחן: חסידי-עממי

הנה מה טוב ומה נעים
שבת אחים גם יחד

קנון בשני קולות ולווי

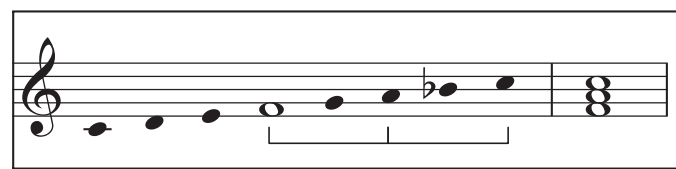
”כל על פני ארץ”

עברית: שמואל בֶּס
לחן: עממי אירופי
אוסטינטו: אנה לאוטרשטין

כל על פני ארץ
הוא בן חלוף
רק שיר הזמר
חי עד אין סוף

אוסטינטו: גלינג, גלונג, גלינג, גלונג. (4x)
ימים חולפים, שנה עברה. (2x)

קנון בשני קולות ואוסטינטו

1 2 3 4 ✓

גלינג גלונג גלינג גלונג

כל על פני ארץ - הוא בן חלוף -

5 6 7 8

גלונג גלונג גלינג גלונג

כל על פני ארץ - הוא בן חלוף -

9 10 11 12 ✓

גלונג גלונג גלינג גלונג

רק שיר הזמר - רק שיר הזמר -

13 14 15 16

גלונג גלונג גלינג גלונג

רק שיר הזמר - חי עד אין סוף

נדמיין שאנו רוצים "להעניק" שירה יפה כמתנה לאדם שאנו אוהבים. "נעטוף" את קולנו, כמו שעוטפים מתנה, כדי שישמע יפה יותר.

"מתנה"

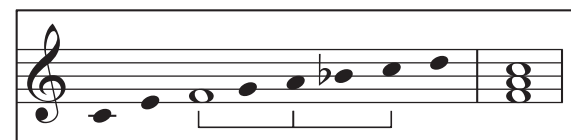
על פי השיר האמריקני:
 "או מיוזיק" מאת לוגל מיסון
 גרסה עברית: אנה לאוטרשטין

1. מקהלת הילדים תשיר עכשו בשבילכם
 קול גבוה וצלול נביא כשי עבורכם
 וציבה, נשימה, הפקה נכונה (2x)

2. דינג דינג דינג דינג דינג דינג דינג דינג (2x)
 דינג דינג דינג דינג דינג דינג דינג דינג (2x)
 להקשיב, להקפיד, צליל נקי להפיק (2x)

3. דו רה מי מי, פה מי רה רה, מי רה דו רה סי דו
 מי פה סול סול, לה סול פה פה, סול פה מי פה רה מי
 אחריות, שתפוח, זה לגמרי פשוט (2x)

קנון בשני קולות

כיצד נוצר קול האדם?

קולות ראשוניים ותקשורת

הקול הראשון שמביע היצור האנושי עם הולדתו הוא הבכי. קולות הבכי והצחוק מבטאים את הרגשות הראשוניים של האדם: כולם בוכים וכולם צוחקים. קולות אלה גם מהווים את התקשורת הראשונה שלנו עם הזולת. עם השנים מתרחבות דרכי הביטוי של המחשבות והרגשות בעזרת מילים ומנגינות. החיבור בין מילה ומנגינה יוצר תקשורת קסומה, מתוחכמת ומרגשת ביותר. בכל הזמנים, השפות והתרבויות, האנושות חיברה מילים ומנגינות. מפליא להיווכח שזמרים מסוגלים לרגש את המאזינים גם בשירה ללא מילים.

מיתרי הקול

נתבונן באיור שלפנינו.

מיתרי הקול הם שרירים המכוסים בקרום רירי ומונחים בצורה אופקית בתוך חלל תיבת הקול, בקנה הנשימה אשר בגרון.

בזמן שאיפה, מיתרי הקול יוצרים פתח בצורת משולש למעבר חופשי של האוויר.

בזמן הפקת קול, מיתרי הקול נצמדים ומתרחקים במהירות גבוהה ויוצרים יחד עם האוויר היוצא, את רטט תנודות הקול.

התנסות

נזמזם צליל מתמשך (בפה סגור) ונניח את היד בעדינות על הגרון. מה אנו חשים?

נזמזם צליל מתמשך ונסגור לסירוגין את אחד הנחיריים באף. מה אנו חשים?

נסגור את שני הנחיריים בו-זמנית. מה חשים כעת?

ניקח גליל קרטון, נצמיד לו דף נייר בקצה אחד ואת הקצה השני נצמיד לפה. נשיר לתוך הגליל צליל מתמשך. מה קורה לנייר?

מיתרי הקול וגובה הצלילים

ככל שהמיתר ארוך ועבה יותר, כך הצליל נמוך יותר ולהפך. בגיטרה או בכינור לדוגמה, יש מיתרים בעובי שונה ואת אורך המיתרים משנים על ידי לחיצות אצבע עליהם. לעומת זאת האורך והעובי של מיתרי הקול משתנה על פי פקודה מוחית.

קולות גבוהים

אצל נשים וילדים הממדים של מיתרי הקול הם: כ- 3 מ"מ עובי וכ- 11 מ"מ אורך. מכיוון שילדים גדלים ובמיתרי הקול שלהם חלים שינויים (קול הנערים, למשל, מתחלף בגיל ההתבגרות), הם יכולים להתנסות בשירת תפקידים שונים במקהלה. פעם יקבלו תפקיד של **סופרן** ופעם תפקיד של **אלט**. כדאי לזכור שלימוד של תפקידים שונים מפתח את השמיעה.

קולות נמוכים

אצל גברים הממדים של מיתרי הקול הם: כ- 6 מ"מ עובי וכ- 22 מ"מ אורך. כך נוצר הפרש של **אוקטבה** (מרווח בין צליל אחד לשמיני ממנו) בין קולות של נשים וילדים לקולות של גברים.

בעזרת תרגול זמרים יכולים לשלוט בשירה במנעד של, בערך, שתי אוקטבות.

חיפוש באינטרנט

נחפש מידע על כל אחד מן הקולות הבאים: סופרן, מצו-סופרן, קונטרבאָלטו, קונטרטנור, טנור, פריטון, בָּס.

המלצה להאזנה

נאזין לקולות שונים של זמרים מפורסמים: מְרִיָה קֶאֶלֶס, פִּיודוֹר שְׁלִיפִין, מְרֶסְדֶס סוֹסָה, דְּנֵד דִ'אֹר, חוֹסֵלִיטוֹ, פֶּבְרוֹטִי, לוֹאֵי אַרְמֶסְטְרוֹנֵג, שוֹשֶׁנָה דְמָאֵרִי, בּוֹבֵי מְקָפְרִין, צְצִילָה בְרֶטוּלִי.

כיצד נשמור על קול בריא?

קול הדיבור וקול השירה נוצרים באותו המקום בגרון ואנו אחראים לבריאותם. כלי נגינה אפשר לתקן או להחליף, אך לא את קול האדם. לכן חשוב למנוע נזקים.

המלצות

- **נשמור על לחות מיתרי הקול שלנו**
מזגנים מייבשים את האוויר שבחדר וכתוצאה מכך גם את הגרון. מומלצת שתיית מים פושרים (לא קרים ולא חמים מאוד וגם לא משקה תוסס) לפני השירה. כאשר חזרת המקהלה ארוכה, כדאי ללגום מים גם במהלכה.
- **נימנע ממאמץ יתר**
צעקות הן כמו מכות למיתרים הזעירים. עלינו להימנע מצעקות בעת ההפסקות בבית-הספר, בנסיעה רועשת (בעיקר בטוילים עם חברים), במסיבות ובכל מקום שֶמְאֲלָץ אותנו להרים את עוצמת הקול כדי שישמעו אותנו.
- **נימנע מעומס יתר**
בזמן הדיבור רצוי לנשום ברוגע בין משפט ומשפט, כדי למנוע עומס יתר על המיתרים. דיבור מרובה מעייף את המיתרים אפילו אם מדברים בלחש או בטלפון.
- **נקפיד על המזון שאנו אוכלים**
רצוי להימנע מאוכל "כבד" לפני שירה, כדי לא להכביד על מערכת הנשימה הנמצאת בקרבת מערכת העיכול. דברי מזון, כגון: מאכלים חריפים, גרעינים, אגוזים ובוטנים עלולים לגרום לגירוי הגרון ולכן אינם רצויים למאכל לפני השירה.

• נהיה מודעים לאוויר שאנו נושמים

בחיי היום-יום רצוי להקפיד על נשימה דרך האף, היות שהאף מסנן ומחמם את האוויר. אם יושבים ליד חלון בזמן נסיעה, כדאי לסגור אותו, ובעונת החורף רצוי לעטוף את הצוואר והפה בצעיף, בעיקר אם נושבת רוח קרה. גם בזמן השירה מומלץ לנשום דרך האף כשיש מספיק זמן לכך.

צרידות

כאשר יש נפיחות במיתרי הקול, המיתרים אינם מצליחים להיצמד ועל כן אנו נשמעים צרודים. הנפיחות נגרמת בעיקר עקב הצטננות, אך גם עקב עומס יתר בשל שימוש לא תקין בדיבור או בגלל צעקות. טעות היא לחשוב שמי שצועק חזק יותר נתפס כחזק וכמנצח. למעשה, האלימות הקולית פוגעת בנו עצמנו. הטיפול היעיל ביותר בזמן צרידות הוא: שמירה על שקט. להרגעת הכאב בגרון אפשר לגרגר במי מלח. אם הצרידות לא חולפת, חשוב להיבדק על-ידי רופא אף-אוזן-גרון. כדאי לזכור, שכחכות ושיעול מכים במיתרים ומזיקים להם, וגם דיבור בלחש אינו מקל על העומס במיתרי הקול. אם נאמץ את קולנו במשך תקופה ארוכה בהיותנו צרודים, אנו עלולים לסבול מנפיחות מתמשכת ומנוזק בלתי הפיך.

פעילויות לפיתוח האיכות הקולית

א. איזון בין שחרור הגוף ויציבה נכונה

שחרור

נשחרר ונחמם את הגוף על-ידי ביצוע מגוון פעילויות:

- ריצה קלה, קפיצות במקום, דילוגים, ריקודים.
- שחרור וסיבוב מפרקים: כפות רגליים, ברכיים, מפשעה, אגן, בית-חזה, כתפיים, ראש, זרועות.
- מתיחת גב וצלעות (כמו במשיכת חבל).
- מתיחת ידיים ופיהוקים (כמו שאנו מבצעים כשאנו מקיצים בבוקר משנתנו).
- כיווץ אצבעות ידיים, אצבעות רגליים, עיניים, פה, ישבן, סרעפת (שרירים טבעתיים). נכווץ את כל השרירים האלה למשך כשלוש שניות, נפתח אותם ונשחרר.

• טפיחות, צביטות, עיסוי.

• נתופף על אזורים שונים בגוף באלתור חופשי או על פי הנחיות רשומות. נקודת מוצא: שתי כפות הידיים מונחות על הירכיים (פנים כפות הידיים פונה לתקרה)

□ = כף יד ימין מכה על כף יד שמאל שמונחת על ירך שמאל וחוזרת לירך ימין

מ = מחיאות כפיים

טיי = טפיחת ירכיים

👄 = כף יד מקישה על פה פתוח כשהשפתיים משוכות קדימה.

כף יד ימין על כף שמאל

טיי

הקשות אלו והקשות דומות יכולות להוות ליווי קצבי לשירים שונים.

יצובה נכונה

בעמידה

- ניצור פיסוק ברוחב האגן כשהברכיים לא נעולות.
- נוודא שכפות הרגליים מקבילות זו לזו ונחוש תחושה של משקל היורד לאדמה.
- נדמה שפלג הגוף העליון (מאזור החגורה) צומח, כמו צמרת עץ השואפת להגיע אל השמש.
- נדמה שפלג הגוף התחתון נמשך לקרקע, כמו שורשים השואבים מים.
- נניח את הידיים חופשיות לצדי הגוף.
- נמקם את הראש במרכז (כאילו אנו עומדים על ראש צוק ומביטים על אופק הים).
- נקפיד שהסנטר יהיה מעט מאחורי קצה האף.
- נוודא שבית החזה פתוח, רחב ומוכן לשאיפת האוויר הצח שימלא את הריאות.
- נדאג לכך שכל הגוף יהיה בזווית הפונה בקו ישר אל מנצח המקהלה.

בישיבה

• נשב על חלקו הקדמי של הכיסא, כאילו אנו דרוכים לקום.

• נימנע מלגעת במשענת הכיסא.

• נשב בגב יציב וזקוף, כאילו אנו עומדים.

• נעבור על אותן התחנות שעברנו בעמידה - ההבדל היחיד הוא שחלק ממשקל הגוף עובר לכיסא.

כמו "פינוקיו", המריונטה, נדמיין שמושכים אותנו מהקודקוד כלפי מעלה בעזרת חוט. גם כאשר החוט הדמיוני יקרע, המודעות ליציבה הנכונה תאפשר לנו להישאר בישיבה זקופה.

"הַלְלוּהָ"

שִׁיר אַמְרִיקָנִי מְסֻרָתִי

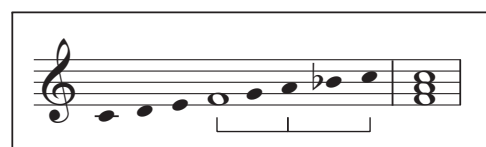
"הַלְלוּהָ" היא המילה העברית המפורסמת ביותר ברחבי תבל. היא מופיעה במגוון ציורות מוסיקליות. פירושה, להלל את השם.

המלצה להאזנה

נאזין ל"הַלְלוּהָ", מתוך האורטוריה "המשיח" מאת ג'ורג' פרדריק הנדל.

שִׁירַת מַעֲנָה וְקִנּוּן

קבוצה א

קבוצה ב

שירת מענה

שירת מענה היא שירה המחולקת בין מבצעים לפי פסוקיות של "שאלה" ו"תשובה".
להלן דוגמאות לשירת מענה:

🎵 המנצח ישיר פסוקית "שאלה", המקהלה תענה לו בשירת פסוקית "תשובה", ולהפך.

🎵 המקהלה תסתדר בשתי קבוצות. בכל פעם, קבוצה אחת "תשאל" והקבוצה השנייה "תענה". הקבוצה ששרה קמה וכשהיא שותקת היא מתיישבת, תוך הקפדה על יציבה נכונה בעמידה ובישיבה.

🎵 בחרו בזמר כמנצח. הוא יסמן לקבוצות את הסימנים לשיר או לשתוק, לעיתים אף בהפתעה.

🎵 **כיצד נשביח את ביצוע השיר "הללויה"?**
נכין את ההברה הראשונה של המילה "הללויה" ביצירת מפתח פה של שתי אצבעות בין השיניים.

🎵 נתייחס בנפחות להברה האחרונה של המילה "הללויה". ניעזר בתנועת יד כאילו אנו מעצבים קצה של גביע גלידה טעימה, כך שהצליל האחרון ימשיך ויהדהד בחלל החדר.

🎵 "נחמם" את הקול באמצעות חלק ממנגינת השיר.

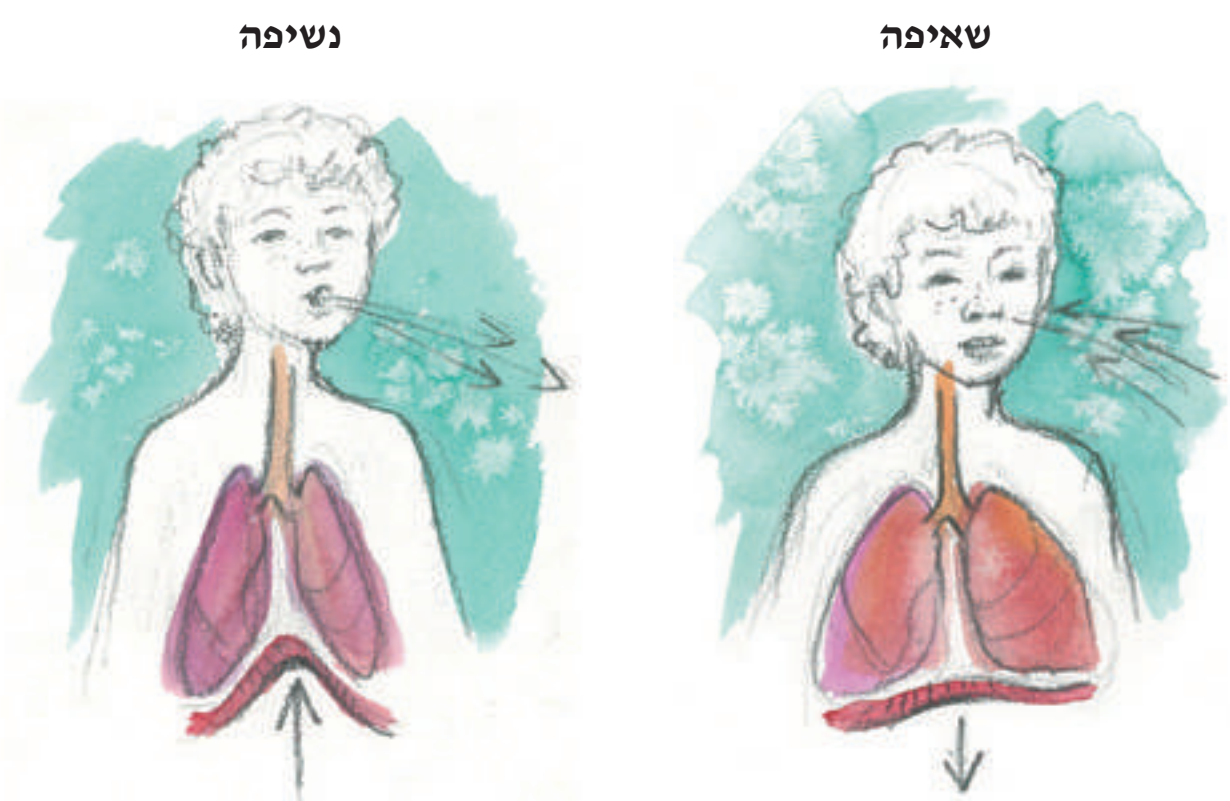

שיעורי בית

נשיר את השיר "הללויה" וננצח על ביצוע השיר עם חברים או בני משפחה.

ב. גמישות השרירים במערכת הנשימה

מערכת הנשימה

נשיפה

שאיפה

הסרעפת עולה

הסרעפת יורדת

הצלעות חוזרות למקומן, הסרעפת עולה, השרירים מתכנסים והריאות מתרוקנות מאוויר.

הצלעות מתרחבות, הסרעפת יורדת ודוחפת שרירים החוצה, כדי לתת מקום לריאות המתנפחות עם כניסת האוויר.

הריאות מתנפחות כתוצאה מכניסת האוויר, כמו בלון. תנועת הריאות והבלון אינן רצוניות. אפשר לומר שהם "מקבלים" ומתמלאים אוויר. השליטה בנשימה תלויה בגמישות השרירים המרחיבים את בית-החזה.

נשימה טבעית

אנו נושמים באופן טבעי ובלי מאמץ מהרגע שנולדנו. נשימה רגועה וטבעית מתבצעת דרך האף. האף מחמם את האוויר ומסנן חיידקים כדי שלא יגיעו לריאות.

1. בשכיבה

נזמין מספר ילדים לשכב על הגב ולנשום נשימות רגועות, בפה סגור, כשיד אחת שלהם מונחת בעדינות על הבטן ומלווה את תנועת נשימתם. הילדים שיושבים מסביב יתבוננו בס וידווחו מה ראו. מתחלפים.

2. בישיבה ובעמידה

כיצד נמשיך באותה הנשימה הטבעית גם בישיבה ובעמידה?

- נשב או נעמוד ביציבה נכונה.

- נמשיך לנשום בטבעיות כשהיד מונחת על הבטן לבקרה, כפי שעשינו כששכבנו על הגב.
- נמשיך לחוש בהתרחבות הבטן ובחזרתה למקום ולא נרים כתפיים.

כמו ספורטאים וצוללנים, גם זמרים ונגנים בכלי נשיפה יכולים להגדיל את קיבולת הריאות. דפנות חלל החזה צריכות להיות גמישות, כדי שיוכלו להתרחב ולהתכווץ בקלות.

הגמשה והרחבה של בית-החזה

המניפה

נניח יד אחת עם אצבעות צמודות על הצד הנגדי של בית-החזה, מתחת לבית השחי. נרים את היד השנייה מעל הראש. נפתח את האצבעות שהיו צמודות כמו מניפה, וכך נלווה את התרחבות הצלעות המתרחקות זו מזו. נחליף יד.

החתול הכועס

נקמר את הגב, נניח את הזרועות מקופלות בקדמת הגוף ונשלח את הידיים קדימה במהירות, כאילו היינו חתול כועס המנסה להרתיע מישהו. נוסיף קול של חתול כועס. נחזור על פעולה זו פעם נוספת.

נוגע לא נוגע

נניח את שתי כפות הידיים על הגב. נצמיד את קצה האמה של יד אחת אל קצה האמה של היד השנייה בנגיעה קלה. ננשום עמוק ונרגיש את ההתרחקות בין האצבעות בזמן ההתרחבות של בית-החזה. האצבעות נפגשות שוב בזמן נשיפת האוויר, כשבית-החזה חוזר ומתכנס. נחזור על פעולה זו פעם נוספת.

חגורת גומי

נכרוך רצועת גומי על אזור החגורה בגופנו. נתבונן כיצד היא נמתחת ונעשית רפויה עם הנשימות שלנו. במקום רצועת הגומי אפשר לדמיין גלגל הצלה מסביב לאזור החגורה, שמתנפח לכל הכיוונים בצורה אחידה. אפשר למדוד את ההתרחבות בעזרת סרט מדידה.

בקרה בזוגות

נסתדר בזוגות. אחד מבני הזוג יעמוד מאחורי חברו ויניח את כפות ידיו בעדינות על צדי הצלעות של חברו (מעל לאזור החגורה). כך הוא ילווה את תנועת ההתרחבות של הצלעות בהתאם לנשימה של חברו וייתן לו משוב על כך. נתחלף.

שליטה בזרימת האוויר בעת הנשיפה

הרחת פרחים

נדמיין זר פרחים רענן וריחני הניצב לנגד עינינו. נאסוף את הזר בשתי הידיים ונקרבו לאף, כאשר הראש והכתפיים נשארים במקום. נריח את הפרחים מבלי לעשות רעש באף. נביע תחושת הנאה, שמחה או הפתעה בקול, תוך כדי חיוד קל (אפשר על "אָאָאָ" גבוה ומתמשך).

תחרות עצמית

נשאף אוויר לריאות כמו בהרחת פרחים. נוציא את האוויר ב-"ס" מתמשכת כאילו שאנו מושכים חוט דק בין השיניים. נספור כמה שניות אנו מצליחים למשוך את ה-"ס" (אפשר להתחיל מ-8 שניות ובהדרגה לעלות ל-15, ל-20 וכו').

נשים לב לקשר בין המילה נשימה והמילה נשמה

כששרים עם כל הנשמה והנשימה זורמת, הקול יכול לרגש את המאזין. מה שיוצא מהגרון מגיע לאוזניים, אך מה שיוצא מהלב מגיע ללב.

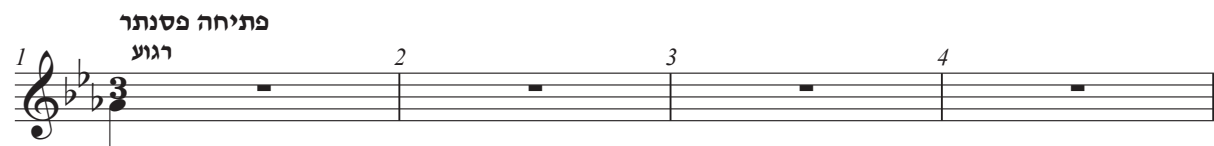
נשים לב לקשר בין המילים "שאיפת אוויר" ו"שאיפה להצלחה"

1. שאיפת אוויר: שאיפה אל תוך הריאות.
 2. שאיפה להצלחה: ציפייה וחתירה להגשמת מטרה רצויה. שאיפת אוויר בכמות מוגזמת הופכת ל"שאיפת יתר" הפוגעת בהגשמת מטרת השירה הנעימה.
- על-מנת לשיר טוב, חשוב לשלוט על יציאה זורמת של האוויר, "לסנן" אותו בחיסכון ולא לבזבז.

אונגיסונו בלווי פסנתר

"מזמור לשנה החדשה"

"A New Year Carol"
מתוך "Friday Afternoon"

מלים באנגלית: אלמוני
נסח עברי: הרי גולומב
לחן: בנג'מין פריטון
אנגליה

- 1. ✓ מה זכים המים
בבאר הצלולה
✓ ככה בלבנו
זכה התפלה
- 2. ✓ שמש שוקעת
מלכה כי תגלה
✓ אור של פז נוגהת
שנה כי תקלה
פזמון...
- 3. ✓ שמש זורחת
אורה כה יהל
✓ אור נחום שולחת
שנה כי תחל
פזמון...
- פזמון: ✓ תקלה שנה
תחל שנה
✓ מבט נשא אל על
✓ לבואו בעתם - המטר וגם הטל

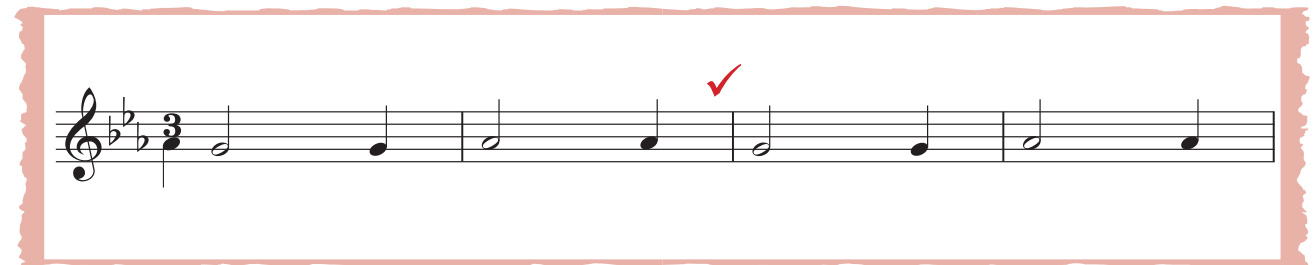

בעזרת השיר "מזמור לשנה החדשה" נלמד לווסת את כמות האוויר לצורך הפיסוק הנדרש לשירה. מיקום הנשימות בשיר מעצב את הפיסוק ועוזר להבנת המשפט (כמו הפסיק והנקודה בקריאת טקסט ספרותי).
להלן דרכי העבודה על הפיסוק בשיר:

1. "נקרא בלב" את מילות השיר, תוך כדי שימת לב להנחיות לנשימות: ✓
2. נקרא בקול, תוך התחשבות בנשימות.
3. נאזין לשיר, נעקוב אחר התווים ונעבור עם האצבע על הקשתות שמעליהם.
4. נלווה כל פסוק בתנועת יד קשתית באוויר תוך כדי שירה מחוברת (בלגטו). עם הנשימה הבאה, נחדש את תנועת הקשת.

נזמזם את האוסטינטו שלפנינו שמופיע בתפקיד הליווי של הפסנתר. 🎵

בהמשך נלמד לבצע שינויים בעוצמת הקול וניישם את ביצועם ב"מזמור לשנה החדשה".

ביצוע שינויים בעוצמה (דינמיקה)

נציב אצבע של יד אחת מול הפה ואת היד השנייה נניח על הבטן. ננשוף על האצבע בעוצמות שונות. מה מרגישים באצבע? מה מתרחש בבטן?
אפשר להתנסות בנשיפה בעוצמות שונות גם מול להבה של נר.

ביצוע שינויי עוצמה בשירה תלוי בוויסות האוויר. אפשר לדמות זאת לוויסות המים בברז: כשאנו פותחים את הברז, הצנרת והברז עצמו נשארים במקומם גם כאשר אנו משנים את העוצמה של זרימת המים. כך גם בשירה, נשאיר את אותו מפתח פה ואת אותה היציבה כשנבצע שינויים בעוצמה.

סימני עוצמה

לפניכם שישה סימנים של דרגות עוצמה שונות. איזה מביניהם מופיע מעל התווים שבשיר "מזמור לשנה החדשה"?

pp = עוצמה חרישית מאוד (פִּיאֲנִיסִימו)

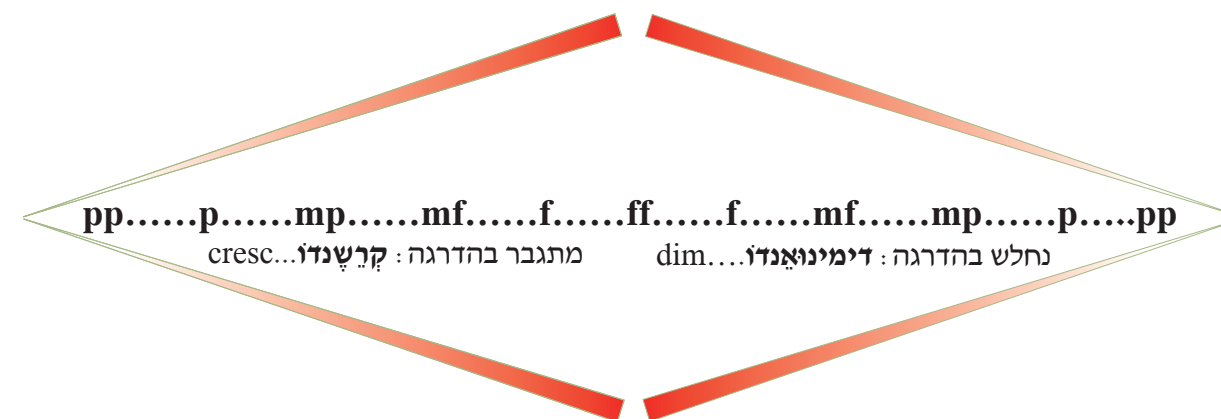
p = עוצמה חרישית (פִּיאֲנו)

mp = עוצמה בינונית עם נטייה לחרישית (מִצֹּ-פִּיאֲנו)

mf = עוצמה בינונית עם נטייה לקול רם (מִצֹּ-פּוֹרְטָה)

f = קול רם (פּוֹרְטָה)

ff = קול רם מאוד (פּוֹרְטִיסִימו)

מרחוק, דהרת הסוס נשמעת חלשה יותר, למרות שהסוס משקיע את אותו הכוח בדהרה.

אימון בנשימות "חטופות"

לפעמים אין לנו הרבה זמן לנשום בזמן השירה. אנו נאלצים "לחטוף" אוויר בזריזות.

נניח שתי אצבעות באזור הסרעפת (מתחת לעצם הבריח) על מנת לחוש את קפיציות השריר.

נחקה את קולה של רכבת שמתחילה לנסוע לאט ביציאתה מהתחנה ומגבירה את מהירותה בהדרגה:

נבצע את המקצב של השיר "יונתן הקטן" בעיצור "צ" (כאילו היינו מקישים על מצילה במערכת תופים).

נתחלק לשלוש קבוצות של "להקת נושפים":

"Who killed Cock Robin"?

"מי הרג את קוק רובין"? (כְּנוּי לְצִפּוֹר)

שיר עם אִמְרִיקָנִי
עבוד: שׁוֹן דִּיבְלֶר

Who killed Cock Robin?
"I", said the sparrow,
"with my little bow and arrow,
It was I, Oh, it was I."

Who seem him die?
"I", said the fly,
"with my little teency eye,
It was I, Oh, it was I."

נשים לב לסימני העוצמה המופיעים מעל לתווים שלפנינו ונביע רגש בשירה, גם במקומות שאין בהם מילים.

אימון בנשימות "שרשרת"

במקהלה אפשר ליצור אשליה של צליל ארוך מאוד (אפילו באורך שיר שלם) על-ידי נשימות "שרשרת" המתחלקות בין כל המשתתפים.

נחלק לשתי קבוצות. כל קבוצה תקבל צליל ותשיר אותו בלי לשנות את גובהו במשך 24 שניות. המרווח הצלילי בין שתי הקבוצות יהיה של 5 צלילים (קווינטה), למשל, מהצליל קה לצליל לה. כל ילד "יחטוף" אוויר לפי תור שנקבע מראש בקבוצתו ויחזור לאותו הצליל במדויק.

קבוצה א

קבוצה ב

נשיר את המנגינה שלפנינו בנשימת "שרשרת". בצלילים הארוכים, כל ילד "יחטוף" אוויר לפי תור שנקבע מראש, ויחזור לאותו צליל ארוך. לא נושמים בין שני צלילים שונים.

קבוצה ג

נסתדר בשלוש קבוצות. קבוצות א ו-ב ישירו את ההתנסות הראשונה וקבוצה ג תשיר את ההתנסות השנייה באותו הזמן.

"Who killed Cock Robin"?

שלושה קולות

1 במסתוריות *p* 2 3 4 5 6

סופרן

מצו *mp*

אלט *p*

Who killed Cock Rob - in? Who killed Cock Rob - in?

11 *f* 12 13 14 15

Who seen him die? Who seen him die?

20 *ppp* 21

7 ✓ 8 9 10

לא לנשום

non cresc.

"I", said the spar-row, "with my lit - tle bow and ar-row, it was I, Oh, it was I."

לא לנשום

16 ✓ 17 18 19 *dim.*

לא לנשום

"I", said the fly, "with my lit - tle teen-cy eye, it was I, Oh, it was I."

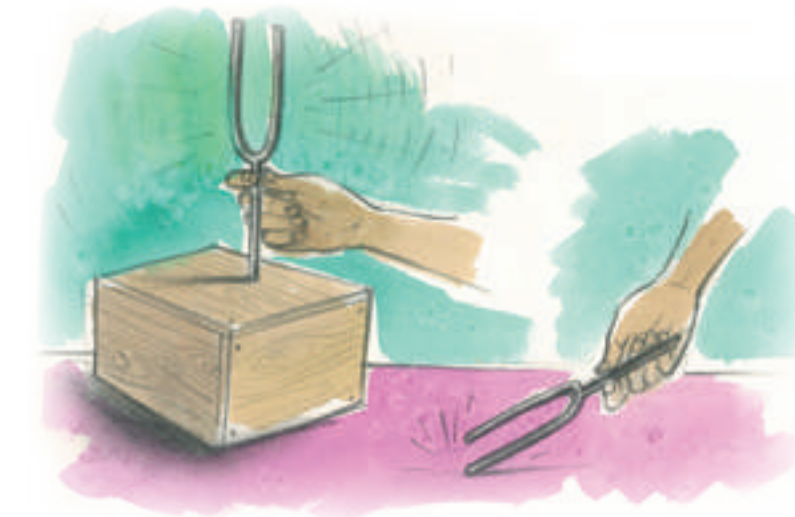
ג. מודעות לנתיב הקול באזורי תהודה

נחזיק גומייה ביד אחת ונפרוט עליה ביד השנייה. נכרוך את אותה הגומייה סביב קופסה פתוחה ונפרוט עליה. מה ההבדל בין שני הצלילים שהפקנו?

נקיש עם הקולן על חפץ קשיח ונקרב אותו במהירות לאוזן. נקיש אתו שוב על חפץ קשיח ונעמיד אותו במהירות על קופסת עץ. מה ההבדל בין שני הצלילים שהפקנו?

הבחנה באזורי תהודה בשירה

בשירה העצמות משמשות פתיבת תהודה באזורים שונים בגוף, על פי הגובה של הצלילים המופקים. תהודת הצלילים הגבוהים מתרחשת במקום גבוה יותר בגוף ואילו תהודת הצלילים הנמוכים מתרחשת במקום נמוך יותר בגוף.

אזורי תהודה

- הראש: מערות המצח והגולגולת
- המסכה: מערות האף והלחיים
- חלל הפה: החך הרך, החך הקשה והשיניים
- הלוע ומיתרי הקול: מיתרי הקול נמצאים בקנה הנשימה המתפצל לריאות. קנה הנשימה נמצא לפני קנה המזון.
- בית-החזה: עצם הבריח והצלעות

נניח בעדינות יד על האף ועל הלחיים. נזמזם צליל בגובה בינוני, למשל: הצליל (מי) בפה סגור. מה מרגישים באזור המגע עם האף? אזור זה נקרא "תהודת המסכה".

נניח בעדינות את היד באזור עצם הבריח שבבית-החזה. נשיר צלילים בגובה נמוך יחסית, למשל: החל מהצליל (סי) כלפי מטה, בהברה "מו". מה מרגישים במגע באזור זה? אזור זה נקרא "תהודת בית-החזה".

תהודת הצלילים הגבוהים מתרחשת באזור מערות המצח והגולגולת. היא קשה להבחנה כיוון שתנודות גלי הקול מהירות וקטנות מאוד. אזור זה נקרא "תהודת צלילי ראש". נשיר צלילים גבוהים יחסית, למשל: מהצליל (רה) כלפי מעלה על ההברה "סי".

גלי הקול יוצרים תהודה באזור הלוע לפני שהם עולים לחלל הפה. עומס של גלי קול בלוע יוצר צליל שנשמע "גרוני" ועלול לעייף את המיתרים ולגרום לצרידות.

שינוי הצורה בחלל הפה מאפשר שליטה בגלי הקול. לכן חשוב להכיר את האפשרויות העוזרות לכוון את גלי הקול לאזורי התהודה הרצויים וזאת כדי להעשיר את הצליל (לפי צורכי גובה הצלילים).

נשיר את התנועה "א" בשפתיים משוכות לצדדים (כמו חיוך מאוזן לאוזן). נאזין לאיכות הקול הנוצרת.

נשיר את התנועה "א" כשמתח הפה הוא בצורת אליפסה (כמו ביצה עומדת). נאזין לאיכות הקול הנוצרת, נשווה בין ההפקה הקולית הזאת לקודמת ונסיק מסקנות.

תרגילים למיקום הקול

1. נזיז את הלחיים ואת השפתיים כאילו אנו לועסים מסטיק ונזמזם צליל בגובה בינוני.

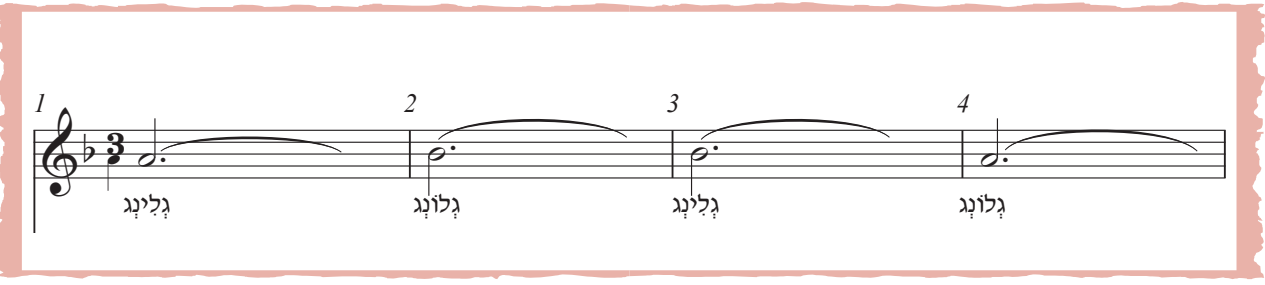
2. נשיר בישיבה את הברות "סָטֵם נָם נָם" באותו גובה צליל. בזמן השירה נתרום מעט מעל הכיסא, אך בלי לקום ממש. כשנסיים לשיר את הברות, נרפה את הגוף, נתישב ונשאף אוויר מחדש. נחזור על פעולה זו, אך בכל פעם נתחיל בצליל גבוה יותר.

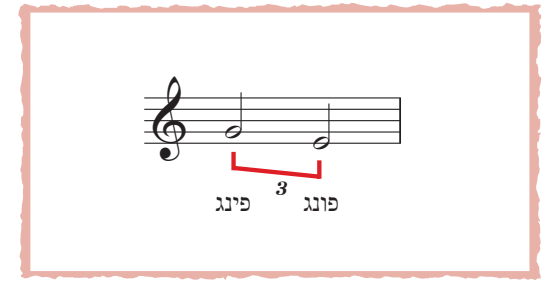
3. נכין את השפתיים כאילו היינו רוצים לתת נשיקה, ונשיר את הברות "מָה, לָה, לוּ, לִי, נָה" באותו גובה צליל, בלָטוּ. נלווה עם הידיים את הצלילים בדרכם מהפה החוצה, כדי להזכיר לעצמנו שהקול נשלח קדימה ולא מתפזר לצדדים. נחזור על פעולה זו, אך בכל פעם בצליל גבוה יותר.

4. נשיר את הברות "גְּלִינְגְּג, גְּלוֹנְגְּג" בשני צלילים סמוכים, עם תהודה מתמשכת כמו פעמונים. תרגיל זה לקוח מתוך תפקיד האוסטינטו המופיע בקנון "כל על פני אָרֶץ".

5. נשיר את הברות "פִּינְגְּג, פּוֹנְגְּג" בשני צלילים שונים, המדלגים על צליל אחד ביניהם, תוך ביצוע תנועה עם כף היד כלפי מעלה, כאילו כדור "הפינג פונג" קופץ למעלה בקלילות.

ד. פיתוח והרחבה של מנעד הקול

מנעד: טווח הצלילים של כלי או קול מסוים מן הנמוך לגבוה. כפי שכל אחד יכול לפתח את שרירי גופו, כך הוא יכול גם לפתח את מנעד קולו.

נפיק צלילים עולים ויורדים

- 🎵 **סייגנות** - נחקה (בעדינות) קולות עולים ויורדים של אמבולנס או של רכב משטרה.
- 🎵 **רוחות** - נכין את השפתיים בצורת התנועה "או" ונחקה (בעדינות) קולות של רוחות סוערים ונרגעים.
- 🎵 **אופנוע** - נדמיין שאנו מניחים את הידיים על הידיות של האופנוע. נתיישב על הכסא, "נתניע" בהרטטת שפתיים ונשמיע קול של אופנוע שמגביר מהירות ומאט עד לעצירה מוחלטת.

הרחבת המנעד בכיוון הצלילים הגבוהים

תרגילים בעזרת פהוק

- נפק ונתרכז בתחושת ההתרוממות שנוצרת באזור הפהוק הרך.
- נפק שוב, נשמור על פהוק גבוה ונוציא קולות גבוהים. נדמה שאזור הפהוק הרך הוא מצינח והאוויר הנכנס שומר על "מצינח פתוח".

"The Bell"

"הפעמון"

מקור לא ידוע
כנראה, מהמאה ה-18.
אוסטינטו: אנה לאוטרשטיין

The bell doth toll, its echoes roll, I know the sound full well,
I love its ringing for it calls to singing with its ding dong bell.
Ding dong ding dong bell. Sing song sing a song.

🎵 נקרא בקול את המילים של הקנון, תוך כדי הדגשת ההברות המסתיימות בעיצורים "ll" (כמו במילה "bell") ובעיצורים "ng", (כמו במילה "ringing") עיצורים אלו נשמעים כמו פעמונים.

קנון בשלושה קולות ואוסטינטו

The bell doth toll, its ech - oes roll, I know the sound full well,
I love its ring-ing for it calls to sing-ing with it's ding dong ding dong bell
ding dong ding dong bell
sing song sing a song

Ostinato

אפשר להשתמש באוסטינטו כתרגיל חימום קולי.

"Ha, ha, ha"

"שיר הצחוק"

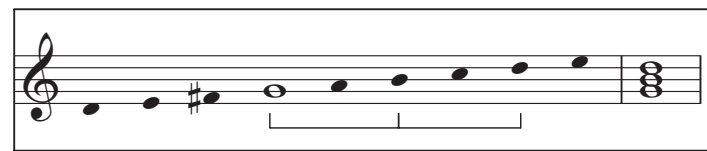
מלים: מקור לא ידוע
לחן: לואיג'י פרויבני
איטליה, צרפת

Ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha, ha. (ha x 3, ho x 3, hi x 3)

Our rejoicing wakes the echoes night and day.

Let us celebrate with mirth and laughter, for such pleasures soon pass away.

קנון בשלושה קולות

① 1 ② 2 ③ 3 ✓
Ha ha ha ha ha ha ha ha ha Our re -

4 5
joci - ing wakes the ech - oes night and

6 7
day Let us cel - e - brate with mirth and

8 9 10 ✓
laugh - ter for such plea - sures soon pass a - way

אפשר להשתמש בצחוק של תחילת הקנון כתרגיל חימום קולי.

כשהחך הרך משוחרר וגמיש הוא מתרומם בקלות. הדבר מאפשר לצלילים הגבוהים לעבור דרכו ולהישמע רכים ולא לחוצים. לכן חשוב להגמיש את החך בעזרת תרגול בפיהוק.

תרגילים בעזרת גיהוק

1. נניח את קצות האצבעות באזור החגורה משני צדי הגוף. נחקה קול של גיהוק. נוסיף בהתחלת הגיהוק את ההברות "סי-אי". מה חשתם במגע בין האצבעות והחגורה?
2. נשיר את הצלילים הבאים באותה צורה שהפקנו את הגיהוק בהתנסות הקודמת. נחזור על פעולה זו, אך בכל פעם בצליל גבוה יותר.

סי אי אי אי אי

3. נשמור את קצות האצבעות באזור החגורה וכשנגיע לצלילים מאוד גבוהים נתגלגל מצחוק קולני (בלי להתפרע), על ההברות "סי-א".

תרגיל "טיפוס" לצלילים גבוהים

מץ - - - לה

נשיר את הקנון הבא תוך כדי צחוק.

נסתדר בארבע קבוצות במקומות שונים בחלל החדר. כל קבוצה תקבל פתק שעליו רשום תפקיד שעליה להתאמן עליו ולבצע אותו בצורה מעניינת והומוריסטית, למשל:

🎵 קריאה בנימת קול רצינית מתוך קטעי עיתון שונים.

🎵 השמעת רעשים מהרחוב: רוחות, סירנות וכלי תחבורה שונים, כגון: אופנוע, רכבת, עגלה עם סוסים, הליקופטר וכו'.

🎵 השמעת קולות שונים, כגון: שיעמום, פיהוק, שיהוק, התעטשות, צחוק מתגלגל, בכי של תינוק וכו'.

🎵 השמעת מבחר תרגילי קול שונים בנפרד או בו-זמנית, בביצוע סולו או ביחד.

כעבור זמן, שיוגדר מראש, כל קבוצה תציג את הקטע שלה בפני הקבוצות האחרות.

🎵 נבחר מנצח שיזמין את פעילות הקבוצות או שיפסיק את הפעילות. כאשר המנצח יצלצל בפעמון, כולם יפסיקו את הפעילות. כעת, כאשר יש שקט בחדר, נחליף מנצח ונתחיל שוב את הפעילות, אך בסדר שונה. כולם חייבים להסתכל על המנצח על מנת לדעת מתי להתחיל. מנצח טוב יכול לגוון ולהזמין מספר קבוצות, להשתיק את כולם או להכניס את כולם ביחד.

נאזין ל"סטריפסודי" ("Stripsody") בביצוע הזמרת קטי ברבריאן (Cathy Berberian), וגם ל"אגלפט" ("Aglepta") בביצוע מקהלת "טפיאולה" ("Tapiola").

נשים לב לקשר בין המילים וגובה הצלילים בשירים "עפיפון", ו-"The Swing" שבעמודים הבאים.

"עפיפון"

מלים: עי הלל
לחן: סשה ארגוב
עבוד קולי: אנה לאוטרשטיין
ישראל

1. עפיפון בשמים עף

עפיפון בשמים הוא דג זָהָב

עפיפון בשמים עף

עפיפון בשמים - צפור כָּנָף

עפיפון בשמים עף

עפיפון בשמים - כוכב!

2. ארצה - אשחה במים -

דג זָהָב,

ארצה - אעוף בשמים -

צפור כָּנָף,

ארצה - אהיה כוכב!

עפיפון בשמים עף...

המלצה לביצוע השיר

המילים "הוא עף" בתפקיד הסופרן שמופיעות בפתחת השיר (תיבות 2-5) ובסיומו (תיבות 37-38) מתארות את הרוח המעיפה את העפיפון. מומלץ לשיר מילים אלו בקלילות ובשינויי עוצמה.

שְׁלוֹשָׁה קוֹלוֹת בְּלוּי פְּסוּקוֹת

1 2 3 4

הוּא הוּא הוּא

5 6 7

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

8 9 10 11

הַבַּיִת - זֶה הוּא - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

12 13 14

יְמֵי - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

15 16 17 18

יְמֵי - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

"עֵפִיפּוֹן"

19 20 21 22

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

23 24 25 26

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

27 28 29 30

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

31 32 33 34

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

35 36 37 38 39

עַרְבָּיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם - מְשַׁבְּחֵי - מַלְאֲכֵי - שָׁמַיִם

שְׁלוֹשָׁה קוֹלוֹת בְּלוּי פְּסִנְתֵר וְחֵלִיל

פתיחה פסנתר מתון

1 2 3 *p* 4
How do you like to go
p
How do you like to go

5 6 7 8 9
up in a swing, up in the air so blue?
up in a swing, up in the air so blue?

10 11 12 13 14
Oh, I do think it the pleas - ant - est thing
Oh, I do think it the pleas - ant - est thing

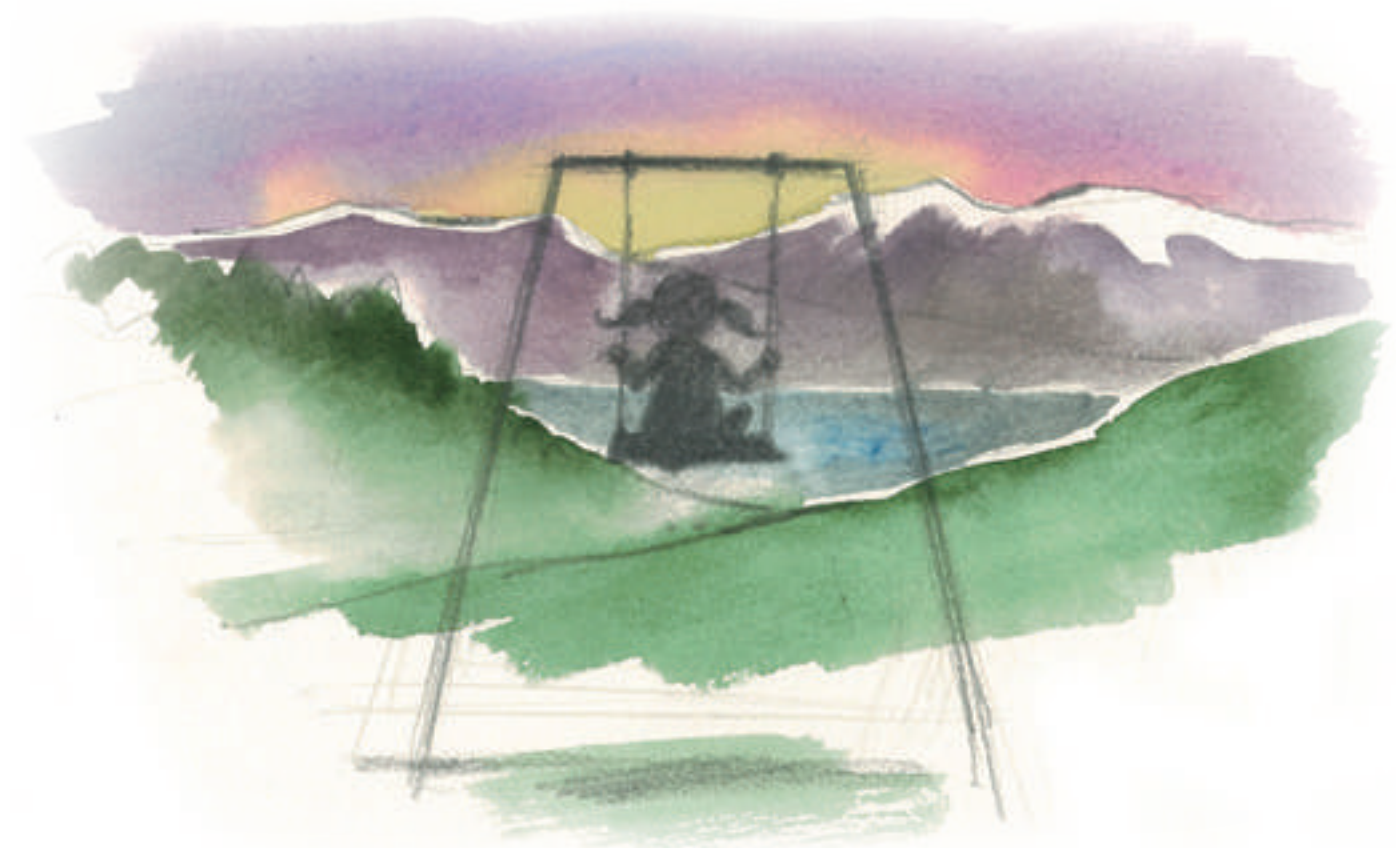
15 16 17 18
ev - er a child can do!
ev - er a child can do!

"The Swing"

"הַפְּדִנְדָּה"

מלים : ר.ל. סטינגסון
לחן : ג'ון קורבין
ארכצות הפריית

How do you like to go up in a swing,
up in the air so blue?
Oh, I do think it the pleasantest thing
ever a child can do!
Up in the air and over the wall,
'till I can see so wide,
rivers and trees and cattle and all
over the countryside
till I look down on the garden green,
down on the roof so brown,
up in the air I go flying again,
up in the air and down.

"The Swing" (המשך מעמוד 57)

19 20 21 22 ✓

Up in the air and o - ver the wall,

Up in the air and o - ver the wall,

23 *cresc.* 24 25 26 *poco f* 27 *p* ✓

'till I can see so wide, riv - ers and

'till I can see so wide, riv - ers and

28 29 30 31 *cresc.* ✓

trees and cat - tle and all o - ver the

trees and cat - tle and all o - ver the

32 33 34 *mf* 35 *mp* ✓

coun - try - side till I look

coun - try - side

36 *cresc.* 37 38 39 *mf* ✓

down on the gar - den green, down on the

till I look down, down on the roof, the

40 *f* *poco rit.* *a tempo* 41 42 43 *mp* 44 ✓

roof so brown. Up in the air I go

roof so brown. Up in the air I go

45 46 47 48 49 ✓

fly - ing a - gain, up in the air and down,

fly - ing a - gain, up in the air and down,

50 51 52 53 54 ✓

up in the air I go fly - ing a - gain,

up in the air I go fly - ing a - gain,

55 *cresc.* 56 57 58 59 *f* *rit.* ✓

up in the air, up in the air, up in the

up in the air, up in the air, up in the

60 *a tempo* 61 *p* 62 63 64 ✓

air and down

air and down

"Row your boat" "חֲתוּר בְּסִיכְתְּךָ"

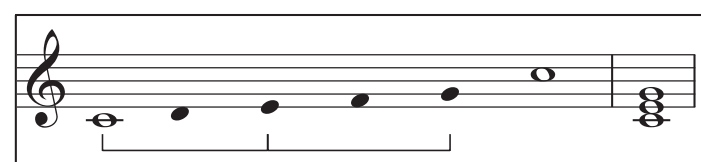
שיר עם אנגלי

בקנון זה "נחמס" את הצלילים הנמוכים. נשיר אותו מספר פעמים, בכל פעם בסולם יותר נמוך. לשינוי סולם השיר לאורך כל השיר קוראים טְרַנְסְפוּזִיצְיָה.

Row, row, row your boat, gently down the stream
merrily, merrily, merrily, merrily, life is but a dream.

קנון בארבעה קולות

1 ① 2 3 ② 4

Row row row your boat gen - tly down the stream

5 ③ 6 7 ④ 8

mer - ri - ly mer - ri - ly mer - ri - ly mer - ri - ly life is but a dream

הרחבת המנועד בכיוון הצלילים הנמוכים

חיקוי הגורילה

נעמוד בפיסוק עם ברכיים כפופות מעט ובגוף משוחרר. נחקה את תנוחת הגורילה, נְטַפֵּחַ על בית-החזה ונשיר צלילים נמוכים על התנועה "אָאָא". נחוש את הרִקְט של התהודה בעצמות בית-החזה.

חיקוי הגורילה ועידון הקול

נחזור על ההתנסות הקודמת. לאחר הטפיחות על בית-החזה ותוך כדי שירת הצליל נעביר את כפות הידיים לקדמת הגוף, כשיד אחת מעל השנייה באוויר. יד אחת תישאר במקום, היד השנייה תעלה יחד עם הגוף שמתרומם עד להזדקפות. תנועת היד הרכה כלפי מעלה מיועדת להשפיע על עידון הקול.

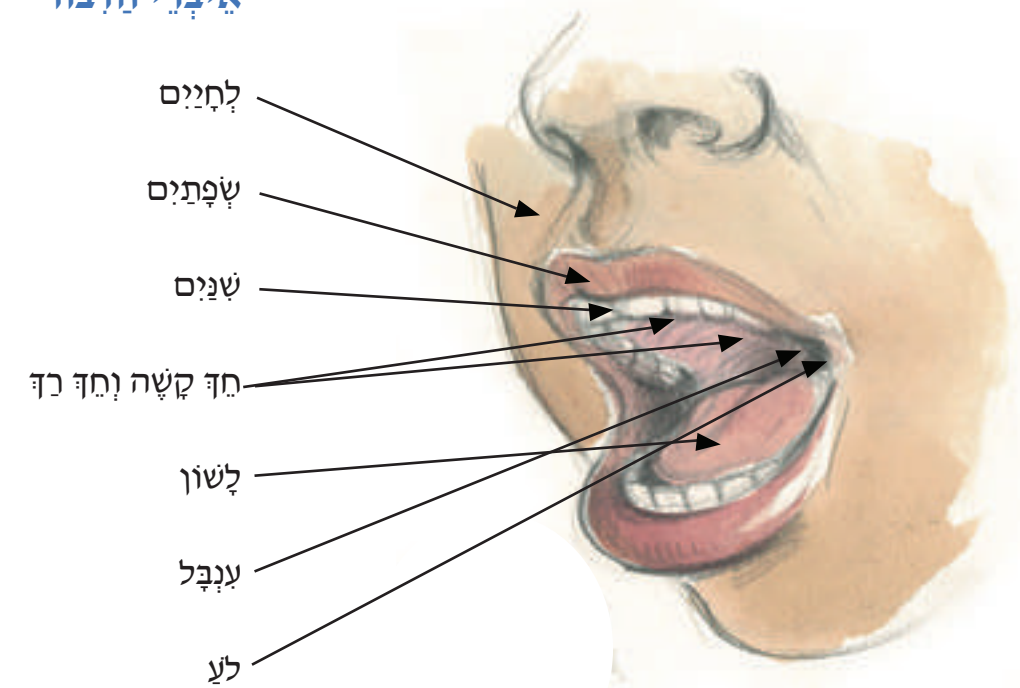

ה. הִגְיָה בְּרוּרָה

כל שיר מעביר סיפור למאזינים, וזמרי המקהלה אחראים לכך שגם מי שיושב בשורה האחרונה באולם יבין אותו. מדובר בהפקה מדויקת של כל תנועה וכל עיצור ולא בהפעלת כוח. יחד עם זאת, כששרים בפּיָאנוֹ (בעוצמה חלשה) עלינו להגזים בהגיית המילים, בלי להגביר את העוצמה. כאשר הִגְיָה של הזמר ברורה ומדויקת מבינים כל מילה. המנגינות עשויות להסיט את ריכוז הזמר מביצוע של הִגְיָה ברורה (ולהפך). מומלץ לתרגל את הִגְיָה תחילה בדיבור ואחר כך בשירה.

איברי הדבור

הכנה להגייה ברורה

נעסה את הלקיים ונשחרר את הלקטות, הלשון והשפתיים.

נתרגל דיבור יומיומי ברור ונקפיד על אותה בהירות הגייה גם בשירה על צליל אחד חוזר, לדוגמה: "מה שלומכם היום?"; "טוב, תודה, בסדר".

נמציא משפטים נוספים בנימה מתלהבת ונאלתר מנגינות בהתאם.

דיוק בביצוע עיצורים

נתבונן בטבלה ונבצע את העיצורים שבה, במודעות ובדיוק מרבי.

צורת היגוי	לא-קולי	קולי	קולי אפי
דו-שפתי	פ	ב	מ
שני-שפתי	פ	ו	
שורקים	ס, ש, צ	ז	
חפי-לשוני קדמי	ת	ד, ל	נ
חפי-לשוני אחורי	ק	ג, ר	
גרוני	ח, ע		

דיוק בביצוע תנועות

"מי א א או או"

🎵 נכניס שתי אצבעות בין השיניים, נשיר את התנועות "א, א, א" על צליל אחד, ונבחין בהבדל ביניהן. אילו איברי דיבור מופעלים בכל תנועה?

🎵 נכניס אצבע אחת בין השיניים, נשיר את התנועות "א, א" על צליל אחד ונבחין בהבדל ביניהן. אילו איברי דיבור מופעלים בכל תנועה?

כדי לדייק בביצוע תנועה בתחילת מילה בשירה, מומלץ לנשום מראש עם מפתח הפה המתאים לתנועה הנדרשת.

רצף תנועות ועיצורים

השירה זורמת בעיקר על התנועות, אותן נוכל לדמיין כנחל זורם. מומלץ לשיר תנועות ארוכות ככל האפשר. השירה זורמת גם מעל העיצורים הקוליים, אותם נוכל לדמיין כאבנים צבעוניות אשר מעליהן זורם הנחל. העיצורים הלא קוליים, לעומתם, עוצרים את זרימת השירה. לכן נקפיד לקצרים. לדוגמה: במילה "ירושלים" נקפיד לקצר את ה-ש' ולהאריך את התנועה שלפניה.

- נשחק במילים או במשפטים קצרים בעברית ובאנגלית. המילים שלפניכם מחקות בצליל את מה שהן מתארות (אונומטופיה):
 - "פיצוץ" - "explosion"
 - "פעמון" - "bell"
 - "בקבוק" - "bottle"
 - "רעם" - "thunder"
 - "לחש" - "whisper"
 - "זמזום הזבוב"
 - "ברד ירד בדרום ספרד"
 - "קשקוש בלבוש"

נוכל לבחור להישאר יותר זמן על אחד העיצורים או על אחת התנועות, למשל:
 "שפריץ, שששפריץ, שפרייץ, שפרייץ"
 "Splash, SSSplash, splAAAsh, splaSHSHSH"

2. נסתדר בקבוצות. כל קבוצה תמציא דרכים שונות כדי להביע את המילים (בדיבור או בשירה). אפשר גם להמציא מילים בלי משמעות. נבחר מנצח שינחה את הקבוצות בכניסתן או ביציאתן וגם יציין שינויים הדרגתיים בעוצמה. כך נקבל חיבור רב קולי מגוון.

שירה רצופה של תנועות בלבד נקראת **ווקליזה**.

נאזין ל"מלכת הלילה" מתוך האופרה "חליל הקסם" מאת מוצרט.

שירה של צליל אחד לכל הברה נקראת שירה **סילבית**. שירה של מספר צלילים על הברה בודדת, נקראת שירה **מְלִיסְמָטִית**. שירה מְלִיסְמָטִית מאוד נפוצה בסגנון השירה ה**גְּגוֹרָאֲנִית**. בסגנון השירה המזרחית המְלִיסְמָה (סילסול) נחשבת לקישוט מאוד מוערך על ידי הקהל הנלהב.

נחפש מידע על שירה גְּגוֹרָאֲנִית ועל שירה מזרחית ונאזין לדוגמאות מוסיקליות.

בשיר "זר פרחים", שבעמוד הבא, ישנן מליסמות קצרות של שני צלילים בלבד.

המלצות לביצוע השיר

🎵 נקפיד לשיר את התנועות בכל מליסמה בלגטו.

🎵 נקפיד לקצר עיצורים לא קוליים ולהאריך תנועות ככל האפשר. (למשל, במילים "קיץ שם" בשורה הרביעית).

🎵 נדייק בביצוע העיצורים הקוליים.

"זר פרחים"

שיר צרפתי עתיק
נֶסַח עֲבָרִי: מִיָּה שְׁבִיט
עבוד: רוברט אלקין
עבוד למקהלה: אנה לאוטרשטין

אם אוכל לצוד אֶזְנֵךְ
בְּשִׁירֵי זֶה הַחֲבִיב
לא אֶרְחַק יוֹתֵר מִמֶּךָ
כֹּה יָפֵה הוּא הָאָבִיב.

כֹּל אֶהְבְּתִי בְּשִׁיר
לְךָ הוֹמָה כֹּה לֵב צָעִיר
אם שִׁירֵי אֶזְנֵךְ שָׁכַר
זֹאת רְצִיתִי לֹא יוֹתֵר.

קולין זר פרחים לקט
רוזמרין ונרד בר
הביאו אל קולינט
ביום קיץ שם בכר.

"לא תודה בקשה נפשי
נא קבליהו חמדתי
אם שמחה עינדך בזר,
זאת רציתי לא יותר.

תרגילי הכנה

רִיז - מ - רִיז
צ - יום - ק
תִּי - צִי - רִי
ב - שִׁי - רִי

לֹא - תו - דָּה
נָא - קָב - לִי

זֶר - פְּרַחִים - לִי - קֵט

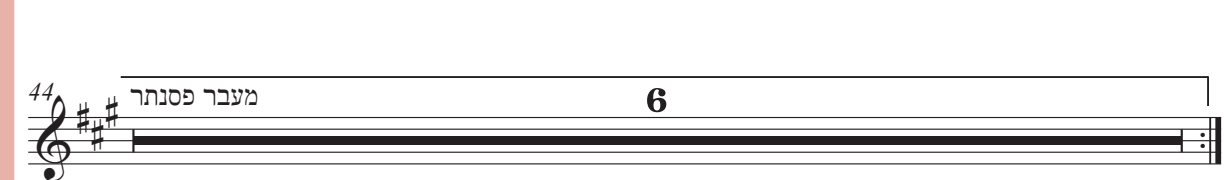
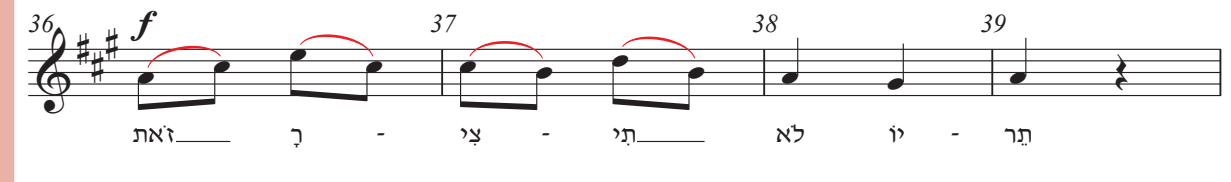
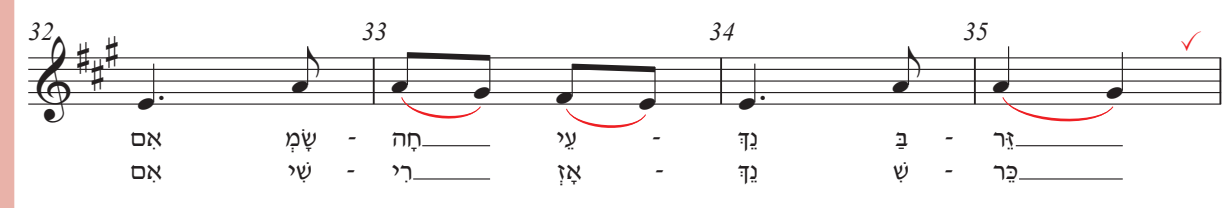
שני קולות בלוי פסנתר

Allegretto

"זר פרחים"

קנון בארבעה קולות

♩ = 1

① F Gm C⁷ F Gm C⁷ Fm ✓

קַל הַן - שְׁ - מָה תַּתְּ - הַ - לֵל יְהוָה

② הַ - לֵל - לוֹ - יְהוָה הַ - לֵל - לוֹ - יְהוָה

③ קַל הַן - שְׁ - מָה תַּתְּ - הַ - לֵל יְהוָה

④ הַ - לֵל - לוֹ - יְהוָה הַ - לֵל - לוֹ - יְהוָה

המלצות לשירה יפה ומדויקת של השיר "כל הנשמה"

נשאף אוויר ונשיר כל פסוק בלִגְטוֹ. מומלץ להיעזר בתנועה. למשל, אפשר לצייר קשת באוויר תוך כדי שירה או לעשות תנועה סיבובית כאילו בוחשים בסיר דייסה גדול מאוד.

נשאף אוויר, נשיר בלִגְטוֹ ונקפיד להאריך את התנועות ולקצר את העיצורים.

נתרכז במפתח פה נכון לכל תנועה במילות השיר.

"כל הנשמה"

תהלים ק"נ
לחן: תומס טליס
אנגליה

כל הנשמה תהלל יְהוָה הַלְלוּ-יְהוָה הַלְלוּ-יְהוָה

הכנה לשירת לִגְטוֹ בשפות שונות

נשאף אוויר ונוציא אותו על "ס" מתמשכת במשך 8 שניות.
נשאף אוויר ונדקלם את 8 ההברות של השיר בצורה מחוברת.

יְהוָה-לוֹ-לֵל יְהוָה-לוֹ-לֵל יְהוָה, יְהוָה-לֵל יְהוָה-מָה-שְׁ-הַן כל

1 2 3 4 5 6 7 8, 1 2 3 4 5 6 7 8

אנגלית Fa-ther we thank thee for the night, and for the plea-sant mor-ning light

ספרדית A Dios de-be-mos gra-ti-tud, por to-doel bien que el nos da

יְהוָה-לוֹ-לֵל יְהוָה-לוֹ-לֵל יְהוָה, יְהוָה-לֵל יְהוָה-מָה-שְׁ-הַן כל

1 2 3 4 5 6 7 8, 1 2 3 4 5 6 7 8

אנגלית For rest and food and lo-ving care, and all that makes the day so fair

ספרדית Por laa-le-gri-a por la luz, por to-da la fe-li-ci-dad

נשים לב לגובה הצליל הראשון (פה) בכל פעם שהוא חוזר לאורך השיר (מסומן בריבוע אדום).

הצליל הראשון חשוב במיוחד כי הוא גורר את יתר הצלילים במסלול הנכון בסולם הצלילים. צליל ראשון לא מדויק יגרור את כל הפסוק מחוץ למסלול. (הדבר דומה לקטר הגורר קרונות על מסילה. אם הקטר סוטה מן המסילה, כל יתר הקרונות יסטו גם הם).

נשים לב שהצליל האחרון של כל פסוק מגיע לתחנה מוגדרת. אילו פסוקים מגיעים לאותה התחנה בשיר זה?

תזכורת ליציבה נכונה

חרוזים משעשעים

מאת : ציפי כהנוביץ

1. "צ'יפס"

מָה מָה	תַּפּוּחַ אֲדָמָה
מָה מָה	בְּקִלְפָה חוּמָה
תֵּד תֵּד	לְקַלֵּף, לְקַלֵּף, לְחַתֵּד
פֵּד פֵּד	שָׁמֶן לְמַחְבֵּת לְשֵׁפֵד

2. "מיצי בוש"

פֶס פֶס פּוּס, פֶספּוּס	וַיֵּשׁ וַיֵּשׁ וּוֵשׁ (x2)
בֶק בֶק בּוּק, בֶקבּוּק	וַיֵּשׁ וּוֵשׁ
שִׁיף שִׁיף שׁוּף, שִׁפְשׁוּף	אֵיִצִי פִיִצִי מִיִצִי בּוּשׁ.
מֶל מֶל מוּל, מֶלמוּל	קִישׁ קִישׁ קוּשׁ (x2)
בּוּ בּוּ בּוּז, בּוּבּוּז	קִישׁ קוּשׁ
זֶמ זֶם זוּם, זֶמזוּם	אֵיִצִי פִיִצִי מִיִצִי בּוּשׁ
	רִישׁ רִישׁ רוּשׁ (x2)
	רִישׁ רוּשׁ
	אֵיִצִי פִיִצִי מִיִצִי בּוּשׁ

מאת : פנינה ברגשטיין

נקרא פעם אחת "בלב" ואחר כך ילד יקרא בקול, תוך הגיית העיצורים ברכות או בחספוס לפי הנדרש בסיפור.

1. "מי הוא?"

מי הוא המַזִיק הרע?
לא חרש ולא זרע
לא טרח ולא קצר
וכרסם את כל הבר? ----- העכבר!

2. "בטון, בטון"

בטון בטון פרי של קטן
עגלגל ונדק המתן
שני אחים בו תאומים בו
גרעינים קטנים לנים בו
נים לא נים - ישנים.

”הכל על הקול”

מלים : ענת שרתוק-שרים
לחן : אלדד שרים
עבוד למקהלה : אנה לאוטרשטין
ישראל

נקרא את מילות השיר ”בלב”. לאחר מכן, יקראו כמה ילדים קטעים מתוכו בקול רם, בהגייה ברורה ובהבעה רגשית כמו שחקנים.

1. כְּשֶׁנוֹלָד תִּינוּק חֲדָשׁ

מִיָּד נוֹלָד אֵתוֹ קוֹלוֹ

מֵאֵז אָדָם חִי אֵת חַיֵּיוֹ

בְּיַחַד עִם הַקּוֹל שְׁלוֹ

בְּקוֹל אֶפְשָׁר סֵתֵם לְדַבֵּר

אוּ לְדַקְלֵם אוּ לְסַפֵּר

וְאִם מְאֹד רוֹצִים אֶפְשָׁר

גַּם לְהִצְחִיק בְּקוֹל אַחַר

*ילד אחד מתוך המקהלה יאמר :

אֶתְמוּל צִלְצַלְתִּי לְאִמָּא שְׁלִי וְסִפַּרְתִּי לָהּ
שֶׁאֲנִי יָכוֹל לְשִׁנּוֹת אֵת הַקּוֹל שְׁלִי וְהִיא
לֹא תִפְיֵר אוֹתִי בְּכָל־... וְהִיא בְּאֵמֶת לֹא
הִפְיֵרָה אוֹתִי. אֵינָה צָחוּק,
פְּלֵם : חָה, חָה, חָה.

פְּזִמוֹן :

לְכָל אֶחָד יֵשׁ קוֹל פְּרָטִי

וְהַקּוֹל אוֹמֵר הַכֹּל

יֵשׁ קוֹל גְּבוּהָ

יֵשׁ קוֹל נְמוּדָ

יֵשׁ קוֹל קָטָן

וְקוֹל גְּדוֹל.

2. כְּשֶׁאוֹהֲבִים יֵשׁ קוֹל מְתוּק

כְּשֶׁמְתַבְּיָשִׁים הַקּוֹל חֲלָשׁ

כְּשֶׁכוֹעֲסִים הַקּוֹל רוֹעֵם

כְּשֶׁמְתַרְגְּשִׁים הַקּוֹל נִרְגָּשׁ

אָבֵל הַקּוֹל הֵכִי מְכַשֵּׁר

הוּא קוֹל שְׁשָׁר

זֶה קוֹל שְׁשָׁר

לָהּ לָהּ לָהּ...
לָהּ לָהּ לָהּ...
לָהּ לָהּ לָהּ...

פְּזִמוֹן חוֹזֵר...
סִיוִם : וְזֶה הַכֹּל וְזֶה הַקּוֹל.

3. אֶפְשָׁר לְשִׁיר בְּקוֹל אֶחָד

אֶפְשָׁר לְשִׁיר בְּמִקְהֵלוֹת

הַשִּׁיר שְׁלִי יִשְׂמַח יוֹתֵר

אִם תִּצְרְפוּ אֵלָיו קוֹלוֹת

לָהּ לָהּ לָהּ

לָהּ לָהּ לָהּ

לָהּ לָהּ לָהּ

לָהּ לָהּ לָהּ...
לָהּ לָהּ לָהּ...
לָהּ לָהּ לָהּ...

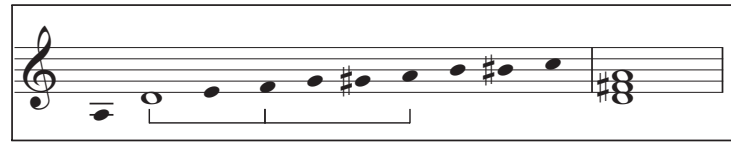
פְּזִמוֹן חוֹזֵר...
סִיוִם : וְזֶה הַכֹּל וְזֶה הַקּוֹל.

בסוף הבית השלישי מצטרף קול שני ובסיום השיר (תיבות 59-60) מצטרף קול שלישי.

אונגיסונו ושני קולות

בשמחה

ח - מר - או - קול - ה - נ - טי - פך - קול - יש - חד - א - כל - ל -

גולות גבוהים קולות נמוכים כולם
ג - קול - נ - טו - קול - יש - מוּד - ג - קול - יש - כל -

דול - דש - ח - נוק - תי - לד - נו - ש - ג - קול - בוכה - מ - נו - יד - מ -

ש - קול - ה - עם - חד - ג - ג - יו - ח - את - חי - דם - א - אז - מ - לו -

מ - אס - נ - פר - ס - ל - או - לם - דק - ל - או - בר - ד - ל - סתם - שר - אפ - קול - ג - לו -

חזרה לפזמון ואז לקודה 1
ח - א - קול - ג - חיק - ה - צ - ל - גם - שר - אפ - צים - רו - אוד -

קודה 1
ח - קול - ה - שים - בג - מת - קש - ל - ל - ל - עם - כל - הלב - תוק - מ - קול - יש - בים - ה - או - קש - דול -

"הפל על הקול"

29 ל שיר בכעס
ג - ש - נה - קול - ה - שים - רג - מת - קש - לא - לא - לא - עם - רו - קול - ה - סים - ע - כו - קש - דול -

33
ל - ה - ש - ש - קול - זה - שר - ש - קול - הוא - שר - מ - כ - י - קול - ה - ג - ל - א - גש -

חזרה לפזמון ואז לקודה 2
ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - קול - אופראי לאלתר סלסולים
ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל -

קודה 2 בית 3
דול - חד - א - קול - ג - שיר - ל - שר - אפ - דול - ה - מק - ג - שיר - ל - שר - אפ -

44
ת - ר - יו - מח - יש - לי - ש - שיר - ה - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל - ל -

48
ל - ל -

52 חזרה לפזמון ואז לקודה 3
ל - ל -

קודה 3
דול - כל - ה - קול - ה - נ - ז - ה - כל - ה - נ - ז - ה - דול -

נעשה ונשמע

לפנינו מספר תרגילי חימום קול, חלקם מוכרים וחלקם חדשים.

נשיר כל אחד מהתרגילים ונבחין איזו מארבע האפשרויות הבאות מתרחשת בכל אחד מהם:
א - צלילים עולים או יורדים בסמיכות ("דו, רה, מי, פה, סול")
ב - צלילים עולים או יורדים בדלוגים ("דו, מי")
ג - צלילים חוזרים ("דו, דו")
ד - שילוב בין א, ב ו-ג

1. מופיע בעמוד 44

2. מופיע בעמוד 26

3. מופיע בעמוד 45

4. מופיע בעמוד 45

5. מופיע בעמוד 49

6. תרגיל חדש

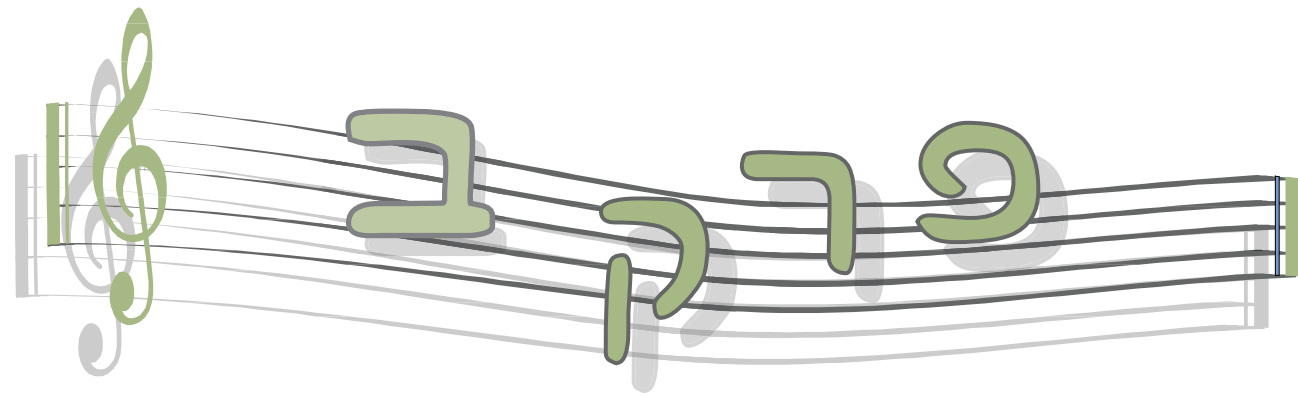
7. תרגיל חדש

8. מופיע בעמוד 46

9. מופיע בעמוד 48

נשוחח ונערוך משוב על הנלמד בפרק א, בנוגע לפיתוח רגישות ומודעות לקול.

פיתוח רגישות ומודעות
לחוש השמיעה

תכונות גלי הקול

כיצד נוצרים קולות?

נמתח גומייה בין השיניים ויד אחת. נפרוט על הגומייה באצבעות היד השנייה. נשים לב למהירות של תנועת "הלוך וחזור" שנוצרת בגומייה ונאזין לצליל המופק.

תנועת "הלוך וחזור", "הלוך וחזור", של גוף נקראת **תנודה** (רטט). קול נוצר כשגוף נע בתנודות. התנודות גורמות להיווצרות של גלים המתפשטים באוויר, החוצה ממקור התנועה. תנועת גלי הקול באוויר דומה לתנועת הגלים הנוצרים במים עקב השלכת אבן לאגם, אלא שגלי הקול לא נראים לעינינו.

כשגלי הקול נעים בקצב קבוע נוצר צליל (כמו של הגומייה). לצלילים יש גובה מוגדר שאפשר לשיר אותו. לעומת זאת, כשגלי הקול נעים במהירות משתנה (למשל 200 תנודות בשנייה אחת ו- 500 תנודות בשנייה אחרת) נוצר רעש (כמו במכוונת בבית חרושת). לרעש אין גובה מוגדר ואי אפשר לשיר אותו.

נביא חפצים שבאמצעותם אפשר להשמיע קול (צליל או רעש, לדוגמה: אבן, בלון, משרוקית, גומייה, מברשת וכו') וכן נביא כלי נגינה מהבית או מהכיתה. נשמיע את הקולות לחברים ונמין אותם על-פי אופן הפקת הקול, כגון: נשיפה, פריקה, חיכוך, הקשה, נענוע וכד'.

נמין את הכלים המוסיקליים הבאים: כינור, חליל, תוף, פסנתר, גיטרה, פעמונים וקול האדם לפי אותן צורות הפקה שהכרנו בהתנסות. כלי המיתר הם היחידים הנקראים לפי החומר ממנו הם עשויים ולא לפי צורת ההפקה של הצליל. למשל בגיטרה פורטים, בכינור מנגנים בקשת ובפסנתר מקישים.

תכונות הצליל

לצלילים יש ארבע תכונות: גוון, משך, עצמה וגובה.

א. גוון הצליל (Timbre)

תכונה זו מאפשרת לנו להבחין בין צליל של חליל לצליל של חצוצרה, למשל. שניהם כלי נשיפה, אך צורתם והחומרים מהם הם בנויים יוצרים עוצמות שונות של "צלילים עיליים" הקובעים את הגוון.

חיפוש באינטרנט

נחפש מהם "צלילים עיליים".

חיקוי גוני קול שונים

לכל אדם יש גון קול ייחודי המאפשר לזהות אותו. עם זאת, כל אחד יכול לשנות את גון קולו על ידי שינויים בצורת איברי הדיבור. חקיינים מקצועיים מסוגלים להתקרב מאוד לגון קולו של אדם אחר.

נשיר את השיר "אֵל הַמַּעֲיָן" בגוני קול שונים ומנוגדים, תוך חיקוי שירת המורה או הילדים, לדוגמה: קול ילדי, קול מבוגר, קול של זמר אופרה, קול של זמר פופ, קול בגוון בהיר וקל, קול בגוון כהה וכבד, קול של מלאך וקול של מכשפה.

"אֵל הַמַּעֲיָן"

לחן: עממי
מלים על פי י.ד. קמזון
ישראל

- 1. אֵל הַמַּעֲיָן בָּא גְדֵי קָטָן
- אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן
- בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן
- 2. הַשָּׁלוֹם לוֹ הַשָּׁלוֹם לוֹ
- לָלֶבֶן בֶּן בְּתוּאֵל וּלְרַחֵל

מבצעים את השיר בצורת שירת מענה בשתי קבוצות. קבוצה אחת שרה פסוקית שאלה והקבוצה השנייה עונה פסוקית תשובה בחיקוי זהה (הד).

נשים לב לתו המסומן בריבוע בכל פסוקית, נזכור את גובה הצליל שלו ונחזור עליו במדויק כל פעם מחדש.

שיר חקוי

קבוצה א' קבוצה ב'

1. אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ

2. בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

3. אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ

4. בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

5. אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ

6. בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

7. אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ לוֹ לֹם - שֵׁ - הַ

8. בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

אֵל הַמַּעֲיָן אֵל הַמַּעֲיָן

בָּא גְדֵי קָטָן בָּא גְדֵי קָטָן

משך התווים ביחס ליחידת הפעמה $\downarrow = 1$

1 2 3 4

ט-ט

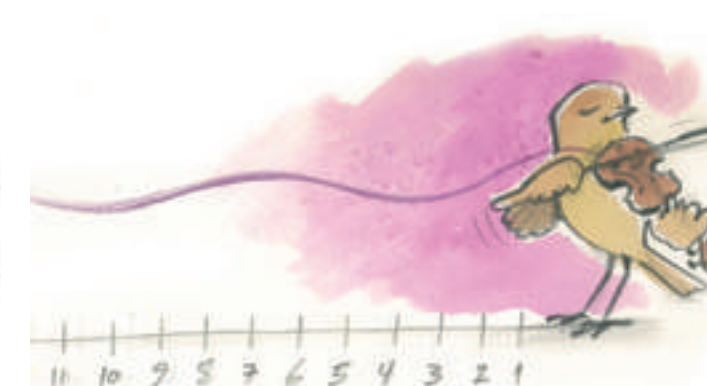
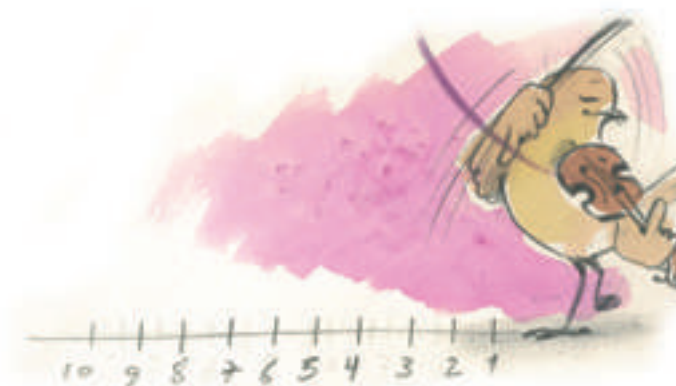
3
לה-ו-טרי

זי-לי-די-לי

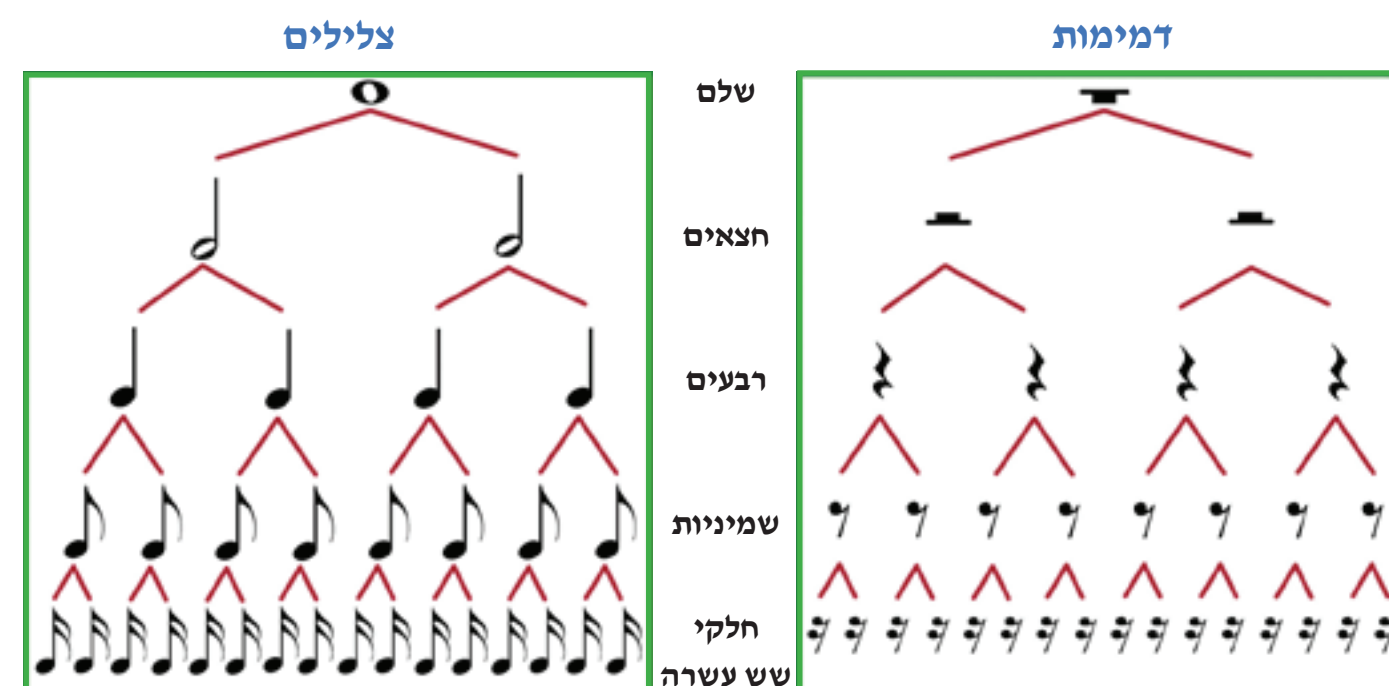
ב. מְשֶׁךְ הצליל (Duration)

במונח "מְשֶׁךְ" של צליל הכוונה לאורך הזמן שהוא מתקיים. הוא יכול להיות "קצר" או "ארוך" יחסית. משך הצליל תלוי מצד אחד, בתכונות החומר ומבנה הכלי המפיק אותו ומצד שני, בכוונת המבצע.

באורגנית אפשר להפיק צליל אינסופי כל עוד יש חשמל ולוחצים על קליד, ואילו קול המופק בהקשה על תיבת עץ נפסק במהירות. לעומתם, משך קול האדם תלוי בכמות האוויר שהוא נושם וביכולת להוציאו בזרימה מתמשכת (כפי שלמדנו בפרק הקודם). הבה ונלמד את דרך הרישום של משך הצלילים.

תרשים של תווים על פי משכם

הבחנה בעוצמת הצליל
 עוצמת הצליל נמדדת בִּדְצִיבֵּלִים.
 בטבלה שלפנינו כמה דוגמאות:

0	שקט מוחלט
10	פעימות לב
50-60	שיחה רגילה
85-90	צופר של מכונית
120-130	מוסיקה מרעישה
130-140	מטוס סילון

שילובים נפוצים

Examples of musical notation and sound wave representations:

- ט-ט-ט (Three eighth notes) → Box with three vertical lines of equal height.
- טו-רילי (Two eighth notes) → Box with two vertical lines of equal height.
- פה-קוסינ (Two eighth notes) → Box with two vertical lines of equal height.
- פה-קוסינ (Two eighth notes) → Box with two vertical lines of equal height.
- טו-ט (Two eighth notes) → Box with two vertical lines of equal height.
- רי-טים (Two eighth notes) → Box with two vertical lines of equal height.

ג. עוצמת הצליל (Dynamics - Loudness)

כל כלי הנגינה או הקולות האנושיים מסוגלים להפיק צלילים בעוצמות שונות. בפרק הקודם למדנו ששינויי עוצמה בשירה תלויים בויסות הוצאת האוויר. יש קשר הדוק בין מצב הרוח וביטוי בעוצמת הקול. יש כלים המאפשרים רמת עוצמה גבוהה ואחרים המצריכים מכשירי הגברה, במיוחד כשמנגנים בהם במקום פתוח או באולם גדול וגדוש בקהל. ככל שהגל מתרחק ממקור הצליל הוא נעשה יותר קטן ואז האַמפְּלִיטוּדָה (גודל הגל) והעוצמה קטנים ואוזנינו מתקשות לקלוט אותו.

חשיפה רבה לקולות בעוצמה גבוהה מאוד עלולה לפגוע בשמיעתנו. חשוב להיות מודעים לכך ולהימנע מחשיפה כזאת עד כמה שאפשר. כשאנו שרים בחדר ריק קולנו נשמע מוגבר (כמו בחדר כניסה לבניין), ואילו בחדר מרוהט עם שטיחים ווילונות, החומרים הרכים "בולעים" את הצליל וקולנו נשמע מוחלש. המקצוע העוסק בהבטחת תנאי שמיעה טובים נקרא **אקוסטיקה** של אולמות. הדבר חשוב במיוחד באולמות קונצרטים.

ד. גובה הצליל (Pitch)

"צליל" הוא קול שלו גובה מוגדר, ואפשר להפיק בעזרתו מנגינות בשירה או בנגינה. יש גם כמה חיות המפיקות צלילים בעלי גובה מוגדר. גובה הצלילים תלוי בגודל המקור המפיק אותו (אורך ועובי). ככל שהמיתר יותר קצר ודק תנועתו יותר זריזה, ולכן **תדירות** (מהירות) גלי הקול גבוהה יותר, ומכאן שהצליל גבוה יותר, וההפך. למשל, כינור הוא כלי יותר קטן מצילו ועל כן מיתריו יותר קצרים וצליליו יותר גבוהים מאלה של הצ'לו. כמו כן, קיים הבדל בעובי של כל אחד מהמיתרים בכינור (כך גם בגיטרה) וככל שהמיתר יותר עבה הוא יפיק צליל יותר נמוך.

אם ניקח שוב את הגומייה (ראה עמוד 80) ונמתח אותה באורכים שונים, נוכל לראות ולשמוע כיצד שינוי האורך והעובי שלה משנה את גובה הצליל המופק על-ידה. גם מיתרי הקול משנים את אורכם ועוביים, אך הפעולה נעשית על פי פקודה מוחית.

כיצד קולטים את גובה הצלילים?

רק גלי קול המתפזרים באוויר בתדירות של לפחות 20 תנודות לשנייה (צלילים נמוכים), ירעידו את עור התוף באוזנינו ונהיה מסוגלים להבחין בצליל ולשומעו. גלי הקול של הצלילים הכי גבוהים שהאדם מסוגל לקלוט נעים בתדירות של 20,000 תנודות בשנייה! אילו שמיעתנו לא הייתה מוגבלת, היינו סובלים מעודף גירויים שהיה מקשה עלינו את התפקוד היומיומי.

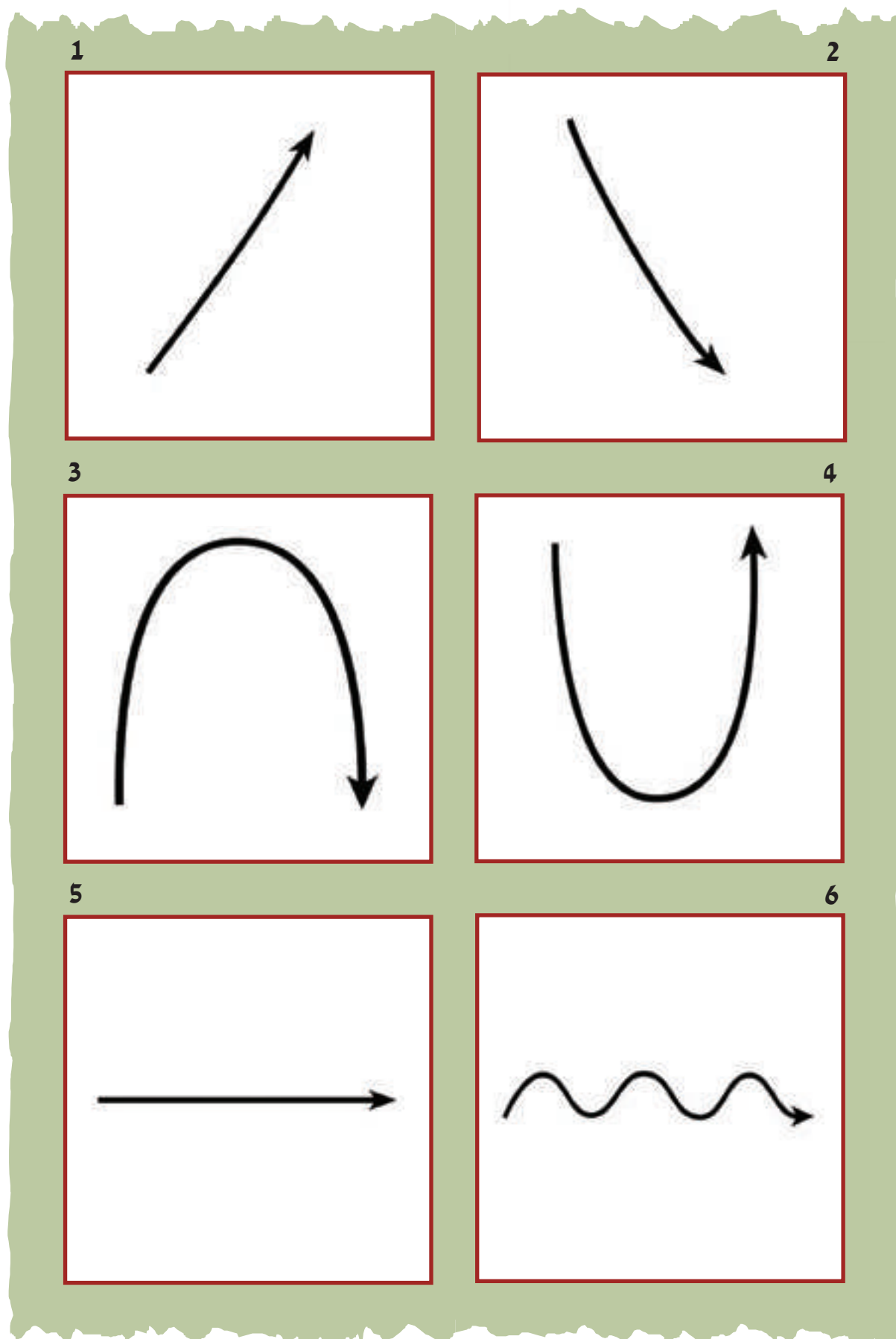

נחפש מידע לגבי חוש השמע של בעלי חיים שונים, כגון: פיל, כלב, דולפין, עטלף.

גרפים המציגים כיווני גובה שונים

משחקי הבחנה וזיהוי של גובה הצלילים

חשוב שכל אחד ידע שהוא מסוגל להבחין בשני צלילים הם זהים בגובה או שונים בגובה. אם הצלילים שונים בגובה, ידע להבחין איזה מבין שני הצלילים יותר גבוה.

1. למשחק הזיהוי הבא יש צורך בשני כלים זהים, כדוגמת שני הקולנים הנראים בצילום, שבאמצעותם אפשר לכוון גיטרה.

• ילד אחד יפיק צליל מסוים בנשיפה בקולן אחד. הילד השני ינשוף בכמה פיות בקולן שבידו עד שימצא את הצליל הזהה לזה שחברו השמיע. מתחלפים.

• המורה יסתיר את הקולן וישמיע שני צלילים בגובה שונה. הילדים ירימו אצבע אחת עם הצליל הראשון היה יותר גבוה, ושתי אצבעות אם הצליל השני היה יותר גבוה.

2. המורה ישמיע רצף של צלילים חוזרים, עולים או יורדים. הילדים יציירו באוויר את כיוון המנגינה.

3. המורה יראה גרפים המציגים כיווני גובה שונים, והילדים יאלתרו בהתאם.

4. ילדים ימציאו מנגינות, ואחרים ירשמו גרפים מתאימים.

תרשים של תווים על פי גובהם

סולם דו

דו רה מי פה סול לה סי דו רה מי פה סול

אורך יחסי של מיתרים

רישום גובה הצליל המוסיקלי

השימוש במילה "גובה" מתייחס ל**תדירות** (מהירות וצפיפות) של גלי הקול. אנו רושמים צלילים "גבוהים" במקום גבוה על גבי החמשה, וצלילים "נמוכים" במקום נמוך על גבי החמשה. גידו ד'אָרְצו (איטליה) היה אחד מהתיאורטיקנים הראשונים שרשם את התווים בתוך מסגרת של **קווים וּבִינּוֹת** ואף נתן להם שמות.

לפנינו שמות התווים ביחס ל**מפתח סול**.
נסתיר את השמות ונלמד לזהות את התווים.

סולם דו

1 2 3 4 5 6 7 8
דו רה מי פה סול לה סי דו

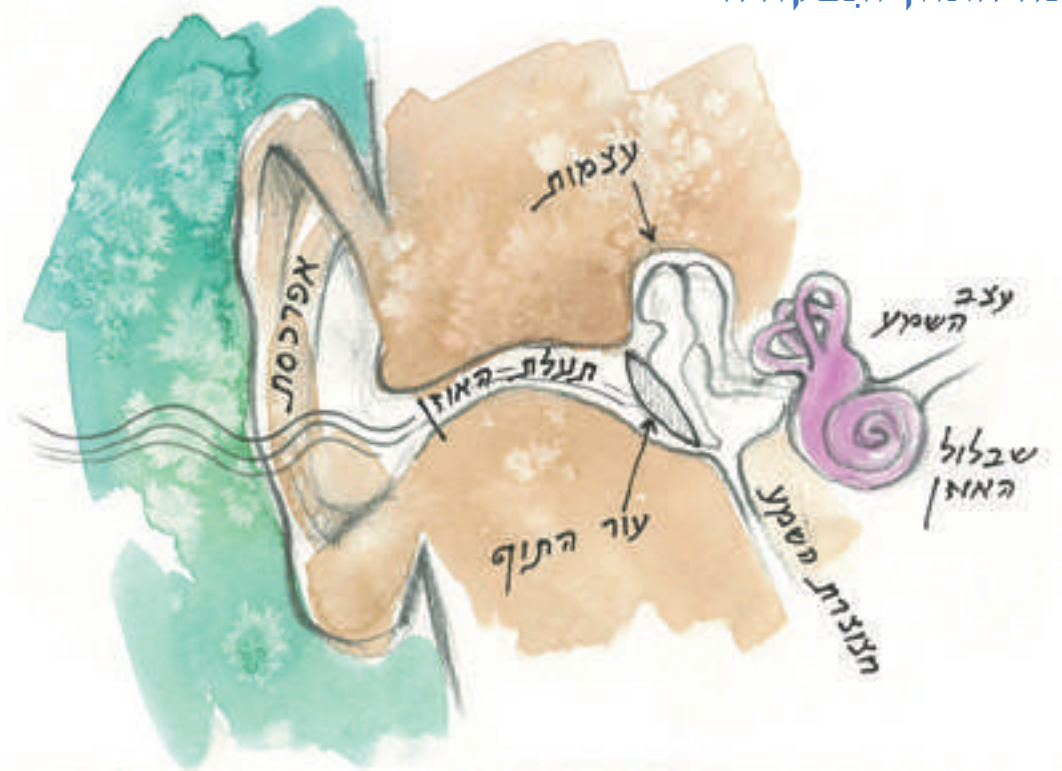
- נתבונן בתרשים שלפנינו תוך כדי התייחסות לדברים האלה:
1. התאמת שמות התווים שעל המקלדת לתווים שעל החמשה.
 2. שמות התווים מעבר ל**סולם דו**.
 3. האורך היחסי של המיתרים.

חוש השמע

מבנה האוזן ותפקודה

1. גלי הקול מגיעים לאפרכסת ועוברים דרך תעלת השמע אל עור התוף.
2. גלי הקול מרעידים את עור התוף.
3. הרעידות עוברות אל שלוש עצמות קטנות: פטיש, סדן וארכוף או ארכבה (העצם הקטנה ביותר בגוף), הרועדות אף הן.
4. רעידות העצמות עוברות לחלל בצורת שבלול המלא בנוזלים.
5. תנודות הנוזלים גורמות לתנודות בנימי השמע הנמצאים באותו החלל. נימי השמע הם שערות זעירות מתוחות, כמו מיתרים. מספרן רב, הן שונות באורכן והן מחוברות לקצות העצבים.
6. תנודות נימי השמע הופכות לאותות עצביים, מעין זרמים חשמליים, המגיעים אל המוח דרך עצב השמע.
7. המוח מפענח את האותות העצביים ומזהה את הקול.

תהליך זה מתרחש בחלקיק שנייה, ומיד אנו מזהים, על-פי ניסיון קודם, אם שמענו קול של אדם מוכר, קול של בעל חיים, קול של טריקת דלת וכו'.

חיפוש באינטרנט

נחפש סרט אנימציה על תהליך השמיעה.

התפתחות חוש השמע

חוש השמע מתפתח אצל האדם עוד בטרם נולד. קרוב לשבועה-16 של ההיריון, מגיב העובר לקולות חיצוניים וכן לגלי הקול הנובעים מגוף אימו, כגון פעימות הלב.

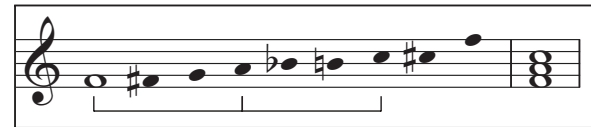
החוקרים, VERNY and KELLY (1993), תיעדו דיווח של מנצח תזמורת שנדהם לגלות שהוא מכיר את המנגינה של הצילו ביצירה שלא למד. התברר שאימו נהגה לנגן אותה כנגנית בתזמורת בעת ההיריון עימו. תיעוד זה מלמד שמנגנון השמע קולט צלילים עוד לפני הלידה, וחלקם עשויים להישאר בזיכרונו לאורך זמן. לאחר הלידה תינוקות חשופים לשירי ערש שהוריהם שרים במטרה להרגיעם ולהרדימם, תוך כדי נענוע מצד אל צד.

"נום, נסיכי הקטן"

שיר ערש
תרגום מגרמנית: הרי גולומב
מלחין: וולפגנג אמדאוס מוצרט
וינה

אוניסונו בלווי פסנתר

1 **Andante** 2 3 4

נום - כי - סי - נ נום נו - ב שא - ד - ה לו - נם

5 6 7 8

עץ - ה על זל - גו - ה גם יץ - צ - ? עוד לא - נ גם

9 10 11 12

קב - ז גה - נ - ב הר - ס קר - נש ד - לי - א רש - ה

13 14 15 16

טו - ק - ה די - זל מה - נו שו - וי מד - ה לד - נ שכב

17 **rit.** 18 19 **3**

שו - ? - שו

2. הס, גם שקט ואין גל.
רק בנדנוד של ערסל
רוח קלה חרישית
גם סירת-דג תשיט
ככה בים של חלום
שוט נא, ילדי, עד אור יום -
נומה ילדי הקטן,
שכב, ילד חמד, וישן
ישן, ישן.

1. נום, נסיכי הקטן.
גם לו הדשא בגן
גם הגוזל על העץ
גם ולא עוד יציץ
סהר בנגה זהב
חרש אליך נשקר -
נומה, ילדי הקטן,
שכב, ילד חמד, וישן.
ישן, ישן.

3. נומה, נסיך מאשר.
הן לא חסרת דבר:
כל שתרצה, ילד חן,
חיש לידך ינתן.
סבל ממך נעלם -
אל תדעו לעולם!
נומה, ילדי הקטן,
שכב, ילד חמד, וישן.
ישן, ישן.

נחפש קטע וידאו ובו ביצוע לשיר זה על ידי מקהלת ילדים, למשל, מקהלת בניס
בשם: Regensburger Domspatzen Knabenchoir (bran 4805)

כיצד נשפר את שירתנו כשנשיר את השיר "נום, נסיכי הקטן"?

🎵 נבצע כל שורה בקול עדין ובשירת לְגִטוֹ (בנשימה אחת, כשכל צליל קשור לזה שבא אחריו). ניעזר בתנועות ידיים המציירות קשתות מצד לצד.

🎵 נקפיד להגות יחדיו את העיצורים המסומנים במשולש כתום על-פי סימון המנצח.

🎵 נתכונן לקראת שירת הצלילים הגבוהים בתווים המסומנים בריבוע אדום. נתרכז במטרה ו"נשלח" את הצליל עם היד, כמו בקליעת כדור אל הסל.

🎵 במילה "ישן", בסוף כל בית, נְהַגֶּה כל תנועה בבירור לפי סימני המנצח.

שאלו את הוריהם: אילו שירי ערש שרתם לי כשהייתי תינוק ואילו שירים שרו לכם בילדותכם?

נחפש מידע על מוצרט.

החיקוי כדרך למידה ראשונית

תינוקות שומעים את הדיבור של אנשים בסביבתם ובאופן טבעי גם הם משמיעים קולות. מתוך שלל קולות המלמול שהם מפיקים, מתחזקים במיוחד הקולות של השפה המופנית כלפיהם. מתוך חיקוי, נרכש גם מְבִטָא בשנות הילדות המוקדמת. בה בעת נחלשת היכולת להפיק קולות שלא תורגלו בגיל צעיר. מסיבה זו, קשה למבוגר ללמוד מבטא של שפה חדשה.

1. נשב במעגל. בסבב, כל אחד ימציא מקצבים קצרים ויקיש אותם, והקבוצה תחזור עליהם בחיקוי, אפשר להקיש על הגוף או בכלי הקשה.

2. נמציא מקצבים על בסיס משפט מדובר (דיבור קצבי), למשל: "שנה טובה", "שנת שלום וביטחון", "חג שמח" וכדומה.

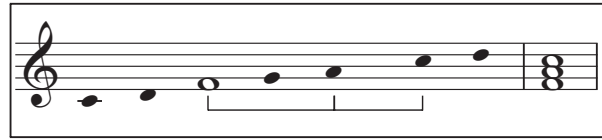
3. נמציא מנגינות קצרות (שאפשר לזכור ולחקות בקלות) ונשיר אותן על בסיס מילים או משפטים (כמו בדיבור הקצבי שבסעיף 2).

4. נבחר מספר "המצאות" בהקשה, בדיבור ובשירה ונחזור עליהן על פי סימון המנצח.

בשיר "אֵל הַמַּעֲנָן" ראינו צורת חיקוי שבה פסוקיות התשובה מתחילות אחרי פסוקיות השאלה. בשיר הבא, "טְקָסֶס", נראה צורת חיקוי אחרת. פסוקית החיקוי מתחילה לפני שהפסוקית הראשונה מסתיימת, ולכן נוצר קנון. אם כך, אפשר לומר שקנון הוא צורה של חיקוי.

חֲקוּי-קִנּוּן

Slowly

①

1. I'm goin' to leave _____ Ol' Tex - as
fenced _____ my cat - tle

②

1. I'm goin' to leave _____
2. They've plowed and fenced _____

now, _____ They've got no use _____
range, _____ The peo - ple there _____

_____ Ol' Tex - as now, _____ They've got no
_____ my cat - tle range, _____ The peo - ple

_____ for the long - horn cow. _____ 2. They've plowed and
_____ are all so strange. _____ (3rd verse below)

use _____ for the long - horn cow.
there _____ are all so strage.

"Ol' Texas"

"טקסט"

שיר עם אמריקני
גרסה עברית: עממי

אָצַעַד בְּשָׁבִיל, לֹא אֵדַע לָאָן
דַּרְכֵי תוֹבִיל, תִּשָּׂא אוֹתִי מִכָּאן.

I'm going to leave Ol' Texas now,
They've got no use for the longhorn cow.
They've plowed and fenced my cattle range,
The people there are all so strange.
I'll take my horse, I'll take my rope,
And hit the trail upon a lope.
I'll bid adios to the Alamo,
And turn my head t'ward Mexico.
I'll make my home on the wide, wide range,
The people there are not so strange.

פיתוח חוש השמע

א. הבחנה במקור הקול

כל קול שאנו שומעים יוצר תגובה במוחנו. חלק מן התגובות נשכח, אולם חלק מהן הופך למשמעותי. מעניין לדעת ששורש המילה **משמעות** הוא: **ש-מ-ע**.

התנסות

נביא חפצים המשמיעים קולות מעניינים. נסתיר את החפצים ונשמיע את הקולות. החברים ינסו לזהות מה מקור הצליל.

אפשר לערוך ניסוי זה גם באמצעות הקלטה של קולות הנשמעים בכיתה, בבית או בסביבה ולזהותם יחד. איזה קול היה קשה לזהות ומדוע?

ב. הבחנה בין קולות עיקריים וקולות משניים

אנו לא שמים לב במידה שווה לכל הקולות בסביבתנו, אלא רק לקולות מסוימים על פי חשיבותם עבורנו. אוזנינו מאזינות כל הזמן, גם בזמן השינה, ואי אפשר

לסגור אותן כמו שאפשר לעצום את העיניים. גם בזמן השינה אנו נותנים עדיפות לקולות החשובים לנו יותר. לדוגמה, אם תתעורר משנתה מבכי תינוקה, אך לא בהכרח מקולו של אווירון שטס בשמיים.

ישנם ילדים המתקשים להבדיל בין קולות עיקריים לבין קולות משניים. הם שומעים את כל הגירויים בעוצמה שווה ולכן, לעתים, מתקשים להתרכז בקולות העיקריים.

התנסות

נאזין בדממה ובריכוז לכל הקולות המגיעים אלינו מתוך החדר בלבד ונרשום אותם.

נאזין בדממה ובריכוז לכל הקולות המגיעים אלינו מחוץ לחדר ונרשום אותם.

קול אישי וקול קבוצתי בשירת המקהלה

כאשר שרים במקהלה בשני קולות או יותר, חשוב שכל זמר יאזין קודם כל לקולו. ה"מיקרופון האישי" יעזור להתמקד בקול של היחיד ובכך לשמור על בקרת איכות השירה.

"מעגל התמיכה" יעזור ליחיד להתאים את קולו לקבוצה.

כל קבוצת קול (סופרן, מצו, אֶלֶט וכו') יוצרת "מעגל תמיכה" משלה.

האתגר הוא ליצור התאמה בין הקולות, בלי לאבד את העצמאות האישית.

"גשם, גשם בוא"

עממי דרום אמריקני

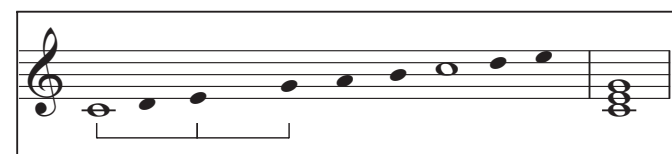
אוסטינטו 3
 טיף טף טיף טף
 טיף טף טף טף
 בשלולית המים
 טיף טף טף טף
 טיף טף טף טף
 מקפצות רגלים.

אוסטינטו 1
 גשם גשם בוא
 גשם גשם בוא
 טיף טף טיף טף
 גשם גשם בוא

אוסטינטו 2
 הגשם הגשם
 יורד שוטף הגשם
 יורד, שוטף,
 בבקר פסק.

מומלץ לאלתר בדיבור ו/או בהקשה על המילים "רעמים וברקים", ולהוסיף את האלתור כליווי לשיר.

קוודליפט (אסף שירים פבצוע בו-זמני)-פל שיר חוזר פאוסטינטו

אוסטינטו 1

בוא גשם גשם בוא

אוסטינטו 2

ה גשם גשם ה גשם גשם ה

אוסטינטו 3

טיף טף טיף טף טיף טף טיף טף

3 4

טיף טף טיף טף בוא גשם גשם בוא

3 4

ה גשם גשם ה גשם גשם ה

3 4

טיף טף טיף טף טיף טף טיף טף

כיצד נשפר את שירתנו כשנשיר את השיר "גֶשֶׁם, גֶשֶׁם בּוֹא"?

נקפיד על יציבה נכונה ועל נשימה רגועה.

נתכנן את שירת המילה "מים" (ראו תו מסומן בריבוע אדום באוסטינטו השלישי), כאילו היינו מתכווננים ל"זריקת כדור אל הסל".

המלצה

אפשר לצרף לביצוע השיר "גֶשֶׁם, גֶשֶׁם בּוֹא" את האלתורים שיחברו ליצירה "חֶרֶף" (ראה עמוד 110) כהקדמה, כקטע מעבר וואו כסיום לשיר.

ג. הבחנה בכיוון ממנו מגיע הצליל אל אוזנינו

כאשר אנחנו שומעים קול, כמו למשל שבירת כוס זכוכית, מיד אנו מפנים את הראש לכיוון ההתרחשות. כיצד אנו יודעים מאיזה כיוון מגיע הקול? גלי הקול מגיעים לאוזן הקרובה יותר להתרחשות, חלקיק שנייה לפני שהם מגיעים לאוזן השנייה. אנו מזהים את הכיוון ממנו בא הקול הודות לכך שיש לנו שתי אוזניים.

התנסויות ומשחקים

נעמוד בעיניים עצומות. נחפש את המיקום של טלפון נייד שמצלצל, לפי הכיוון ממנו בא קול הצלצול שלו.

נתפזר במרחב החדר ונעמוד עם הפנים מול קיר. נשיר שיר מוכר לכיוון הקיר ונקשיב איך הוא נשמע באוזנינו.

נסתדר במעגל ונבקש מאחד המשתתפים לשבת במרכז בעיניים עצומות. הילדים שבמעגל ילכו סביבו וישירו את שמו בצורות שונות ומעניינות. נשאל את הילד מה הוא חש. נזמין ילד אחר לשבת במרכז המעגל. הפעם הילדים יתקרבו ויתרחקו לסירוגין מהילד שבמרכז. האם משהו השתנה בתחושה של הילד שבמרכז?

נסתדר במעגל ונעצום עיניים. ילד אחד ישמיע קול באמצעות חפץ. החברים יצביעו לכיוון ממנו בא הקול.

המלצה

בטיול במקום הררי נניח ידיים לצידו הפה ונשיר בקול רם שני צלילים גבוהים. נקשיב להֶד.

חיפוש באינטרנט

נחפש מה זה "הֶד" (echo).
נחפש מה פירוש המילה "סֵטְרָאוֹפּוֹנִי".

המלצה להאזנה

נאזין לשיר "ההד" מאת המלחין אוֹרְלַנְדוֹ דִי לָסוֹ.

דיון

הבחנה בכיווני הצליל עשויה להיות בעלת חשיבות רבה. נשוחח על מצבים בחיים של הימצאות בסביבה מסוכנת, שבהם השמיעה יכולה להציל חיים.

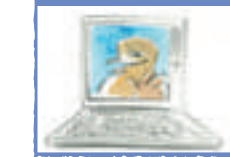
ד. שמיעה פנימית ופיתוחה

כשאנו קוראים סיפור בספר, אפשר לדמיין את קולותיהם של הגיבורים. כמו כן, אנו יכולים לשמוע צלילים ושירים בדמיונו. ליכולת הזו קוראים **שמיעה פנימית**.

חיפוש באינטרנט

נחפש מידע על המשמעות של שמיעה פנימית אצל בטהובן, שנאלץ להתמודד עם חירשות בהיותו מלחין יוצר.

התנסות

תוך כדי קריאת מילים אלו, נדמיין כיצד תשמע הקריאה בקול רם.

משחק ה"רדיו"

כידוע, תחנת הרדיו ממשיכה לשדר גם כשאנו סוגרים את מכשיר הרדיו שלנו.

נבחר ילד (מנצח) שיסמן סגירה ופתיחה של הרדיו לסירוגין, בזמן שנשיר שיר מוכר שנקבע מראש.

כשהילד (המנצח) יסמן על סגירת הרדיו, נמשיך לשמוע את השיר בשמיעה הפנימית שלנו תוך כדי סימון "פעמה אילמת" ללא השמעתה. סימון ה"פעמה האילמת" יעזור לכולנו לשמור על האחידות למרות שאנו לא שומעים את הצלילים.

כאשר הילד שנבחר מראה על פתיחת הרדיו מחדש, כולנו אמורים להימצא בדיוק באותו המקום בשיר ובאותו גובה הצליל. מומלץ לחזור על המשחק ולאמן את השמיעה הפנימית.

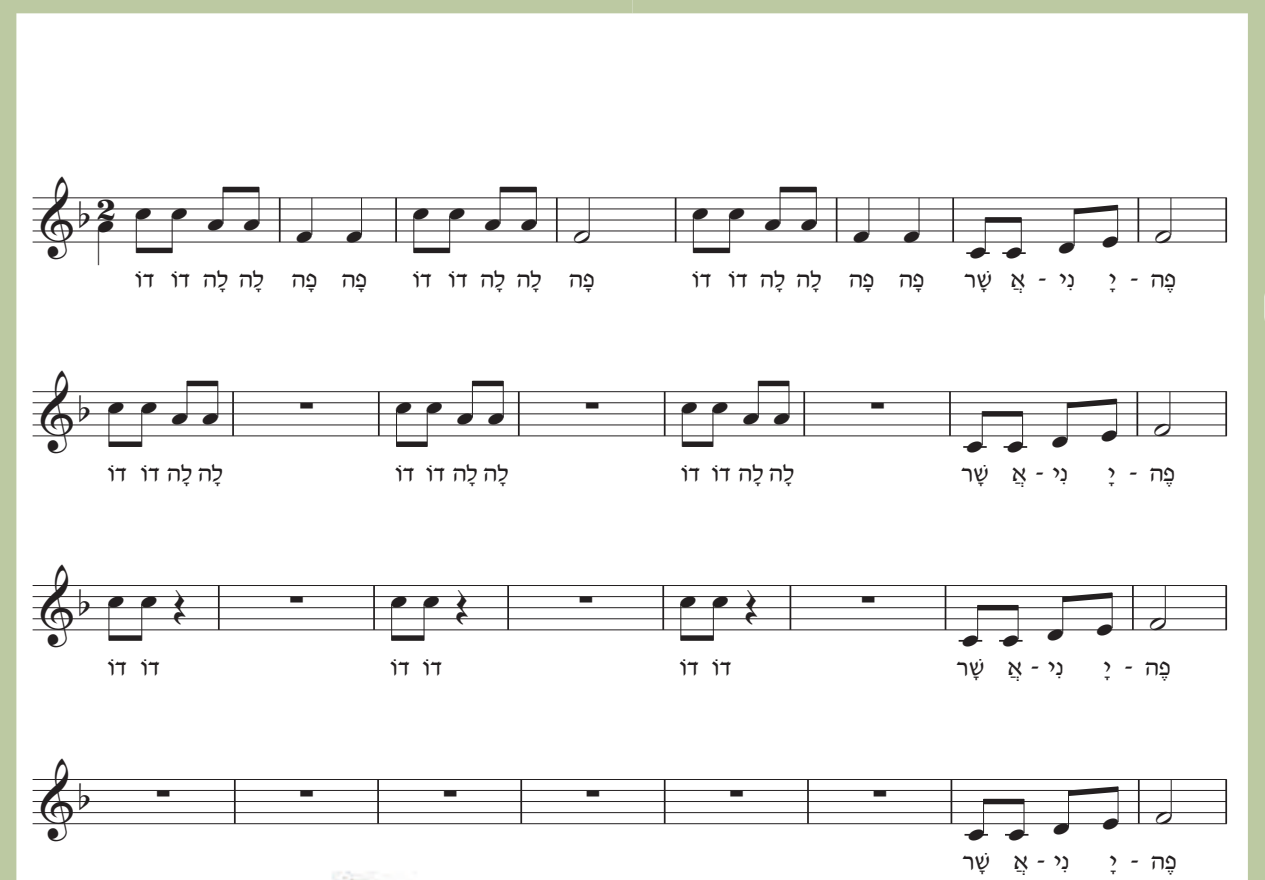
שמירה של צליל מסוים בזיכרון, בשמיעה הפנימית

המנצח ישמיע צליל ואנו, זמרי המקהלה, נמשיך לשמוע צליל זה ב"שמיעה פנימית" גם כאשר המנצח ישמיע צלילים אחרים. כשיסיים, נשיר שוב את הצליל הראשוני ונבדוק האם החזרה לצליל הראשוני הייתה מדויקת.

"Soy un buen cantor" "אני שר יפה"

מילים ולחן: יהודית אקושקי
עבוד למקהלה: אנה לאוטרשטין
ארקנטיקה

אונגונו

אפשרויות ביצוע נוספות למתקדמים:
בשתי התיבות האחרונות בכל שורה, אפשר לצרף קול נוסף בהדרגה.

1 סוף שורה פה - ? ני - א שר

2 סוף שורה פה - ? ני - א שר

3 סוף שורה פה - ? ני - א שר

4 סוף שורה פה - ? ני - א שר

מלחין המחבר יצירה יכול לדמיין את צליליה (בשמיעה הפנימית), לנסות אותם (בנגינה), לרשום אותם בתווים ולשנות אותם עד לגרסה האחרונה המספקת אותו. כשהיצירה המוגמרת הכתובה מגיעה למבצע, עליו לבחון את התווים ולנסות לשחזר את כוונות המלחין. כמו המלחין, גם אנחנו יכולים להתנסות בתהליך חיבור יצירה.

”חֲרָף”

חיבור יצירה המבוססת על אלתורים

תכנון היצירה

- ניעזר בדימוי צלילי טבע וסביבה על פי השלבים האלה:
1. נדמיין קולות של חורף, כגון: רוח (בעוצמה משתנית), גשם (בכמות משתנה), רעם (מפתיע ומפחיד), מים מותזים ממכונית העוברת בכביש רטוב. נציע רעיונות נוספים.
 2. נבצע את הקולות שבחרנו בקול, בהקשה על הגוף ובנגינה.
 3. ”נצייר” את הקולות בתנועת יד באוויר ואחר כך נרשום אותם על הלוח, כך שנוכל להיזכר בהם.
- חיבור היצירה
4. נבחר מספר רעיונות מבין אלו הרשומים על הלוח, נעתיק אותם על בריסטול ונחליט על סדר הופעתם.
- ביצוע היצירה
5. בעת הביצוע, המנצח יסמן שינויים בעוצמת הקולות. הוא גם יקבע איזו קבוצה תבצע את הקול העיקרי ואיזו קבוצה תבצע קולות רקע.

ה. שמיעה אבסולוטית

שמיעה אבסולוטית היא תכונה המתבטאת בזיכרון מוחלט של גובה הצלילים. בעלי שמיעה אבסולוטית מסוגלים להפיק בשירה כל צליל רצוי מתוך הזיכרון ללא צורך בנגינה מקדימה. כמו כן הם יכולים לזהות כל צליל ולקרוא בשמו בלי להסתמך על היחס בינו לצלילים נתונים אחרים. הדעות חלוקות בשאלה האם שמיעה אבסולוטית היא כישרון מולד או נרכש. תרגול רב עשוי לפתח זיכרון חלקי בצלילים מסוימים. אין בהכרח מתאם בין שמיעה אבסולוטית לכישרון מוזיקלי. ידועים בעלי כישרי שמיעה אבסולוטית שלא עוסקים במוסיקה וההפך- מוזיקאים מחוננים רבים שלא ניחנו בתכונה זו. נוכל לבדוק תכונה זו על עצמנו:

- לפני שירת שיר מוכר (שלמדנו במקלה), ננסה להיזכר ולדמיין את הצליל הראשון בשמיעה פנימית. נשיר אותו ונבדוק בנגינה האם הגובה שזכרנו מדויק, קרוב או רחוק מהתו הרשום בתחילת השיר.
- כמו כן, אפשר לבדוק את הזיכרון האבסולוטי לגבי מנגינות ששמענו לעיתים קרובות, כגון: צלצולי טלפונים, צלצולי פעמונים בהפסקות בית הספר או בכניסה לבתים, בפרסומות וכדומה.

ו. פיתוח מיומנות בסיסית בקריאת תווים ובשירתם (סולֶפֶג')

א. נשיר את שמות התווים של הסולם המז'ורני ברצף הלוח וחזור. כל פעם נתחיל מצליל אחר בסדרת שבעת צלילי הסולם.

1. דו רה מי פה סול לה סי דו, סי לה סול פה מי רה דו
2. רה מי פה סול לה סי דו רה, דו סי לה סול פה מי רה
3. מי
4. פה

נשוחח ונערוך משוב על הנלמד בפרק ב, בנוגע לפיתוח רגישות ומודעות לשמיעה.
 בספר "הכול בקול" כרך 2 נכיר שירים נוספים ובעזרתם נרחיב את פיתוח הקול, השמיעה והידע בתיאוריה של המוסיקה.

ב. נשיר את הסולם דו מז'ור בעזרת סימני "היז המזמרת", ונתרגל את זיהוי שמות התווים בחמשה:

A musical staff with a treble clef and a red circle around the first line. Below the staff are eight hand gestures, each with a Hebrew letter below it: דו (D), רה (R), מי (M), פה (P), סול (S), לה (L), סי (Si), and דו (D).

ג. נזהה ונשיר את שמות התווים של "מלאי הצלילים" אשר בתוך המלבן שלפני תחילת כל שיר. נשיר את השירים בשמות התווים לפי הסולמות.

שירים בסולם דו:

"גֶשֶׁם, גֶשֶׁם בּוֹא"
 "חֵתֶר בְּסִיכְתֶד"
 "אֶל הַמַּעַן"
 החלק הראשון בשיר "אֶמֶן"
 "ט"ו בְּשִׁבְט"

שירים בסולם פה:

"כֹּל עַל פְּנֵי אֶרֶץ"
 "מִתְנַה"
 "הַלְלוּהָ"
 "כֹּל הַנְּשָׁמָה"
 "טְקִסָּס"
 "אֶנִּי שָׂר לְפָה"
 "פְּזֶמוֹן לִיקִינְתוֹן"

שירים למעגל השנה

אָרץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ

מילים: דברים כ"ו, ט"ו לחן: אליהו גמליאל

אָרץ זְבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ.

מי רה דו סי לה סול פה מי רה דו

① Dm C Dm 2 C Dm
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

3 Dm C Dm 4 C Dm
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

5 Gm F C F
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

7 Gm Dm A7 Dm
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

9 ② 10 Gm Dm 11 Gm Dm 12 Gm Dm
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

13 C F 14 Am Dm 15 C F 16 Am Dm
א - רץ ז - בת ח - לב ח - לב ח - ו - ד - ו

וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

מילים: ישעיהו ב', מיכה ד' לחן: עזרא גבאי עיבוד: אוה לאוטרשטיין

וְכַתְּבוּ חֻבּוֹתֵיכֶם לְאַתִּים, לֹא-יִשָּׂא גוֹי אֶל-גּוֹי חֶרֶב,
וְחִנִּיתוּתֵיכֶם לְמִזְמוֹת וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה.

רה דו סי לה סול פה מי רה דו סי

I אוסטינטו
תו - חי - נש - לא - נ תו - חי - נש - לא - נ
נה - כו - ל - ינה - ל - ונ נה - כו - ל - ינה - ל - ונ

II אוסטינטו
1. תו - חי - נש - לא - נ תו - חי - נש - לא - נ תו - חי - נש - לא - נ
2. נה - כו - ל - ינה - ל - ונ נה - כו - ל - ינה - ל - ונ נה - כו - ל - ינה - ל - ונ

III אוסטינטו
1. הֶסְ-תִּי - תו - נִי - ח - ו תִּים - א - ל - תָם - בו - חֶרֶב תו - ת - כ - נ
2. הוּם - ח - מֶה - רִי-וֹנ כֹּאן כֹּא סִיחוּם - פּ יו סי נה - עו - ב - גִט - פּ
3. and they shall beat their swords in to plow-shares and their spear in - to -
רוּת - מ - מוֹן - ל רוּת - מ - מוֹן - ל
גִּיל - נ - מ גִּיל - נ - מ
pru - ning hooks pru - ning hooks

11 רב - ח - גוי אל גוי ח - ו - יו - פו - סו - תו - מ - אומו לא א
na - tion shall not lift up swords a - gainst na - tion

13 מֶה - ח - מל - עוד מֶה - ח - מל - עוד
בְּעֵד מֵא פִי בְּעֵד מֵא פִי
nei - ther shall they learn war a - ny more

אור וירושלים

מילים ולחן: יוסף שריג עיבוד: דב כרמל

1. השקט שוב צונח כאן משמי הערב
כדאית דיה מעל התהומות
ושמש אדמה נושקת להט חרב
את הפסגות המגדלים והחומות.
2. הנה זוחל הצל מבין גבעות הארץ
קרוב בסתר כאוהב אל השכונות
ומול פניו קריצות, רבוא עיני האור הן,
לפתע נפקחו אליו כנפעות.

ראיתי עיר עוטפת אור...

פזמון:

3. בדממת אשמרת אחרונה נושמת
ובקטיפת שחקים רסיס אחרון מחויר
אך שחר כבר כפת-זהב שלה אודמת
למגעו החם, הרך של אור צעיר.

ראיתי עיר עוטפת אור...

מי דו# דו סי לה# לה סול פה מי רה# רה דו# דו סי לה# לה

א - א - ד - כ - רב - ע - ה - שמי - מ - כאן - ח - ג - צו - שוב - קט - ש - ה

הט - ל - קת - ש - נו - מה - ד - א - מש - ש - ון - מות - הו - ת - ה - על - מ - יה - ד - ית -

ח - ה - ה - ון - לים - ד - מן - ה - גות - פס - ה - את - רב - ה

עו - היא - ון - אור - פת - ט - עו - עיר - תי - אי - כ - מות -

אור - פת - ט - עו - היא - ון - עיר - תי - אי - כ - עיר - תי - אי - כ - מות -

ע - ה - בל - ג - כ - בי - נת - ג - נו - היא - ון - שת - ק - ה - עי - צב - לל - ב - לה -

כ - בל - ג - כ - בי - נת - ג - נו - היא - ון - שת - ק - ה - עי - צב - שלל - ב -

תי - אי - כ - אור - פת - ט - עו - עיר - תי - אי - כ - שור -

תי - אי - כ - אור - פת - ט - עו - עיר - תי - אי - כ - שור - ע - ה - בל - ג -

זו - נה - ה - אור - פת - ט - עו - עיר - תי - אי - כ -

זו - נה - ה - אור - פת - ט - עו - עיר - תי - אי - כ -

D.S. al Coda

אור -

אור -

ספרי תפילה

מילים: סעדיה בן עמרם לחן: תימני עממי עיבוד: אוה לאוטרשטיין

1. ספרי תפילה תמימה
ספרי נגיל בתימא
בת מלכים החכמה
אן מקומך, ספרי לי:
2. ענתה יונה: סעדיה,
לי בפלטרין עליה
נאני תוך לב אניה
ביפי עוטה מעילי:

מי רה# רה דו סי לה סול פה מי רה# דו סי

1. מי רה# רה דו סי לה סול פה מי רה# דו סי

2. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

3. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

4. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

5. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

6. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

7. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

8. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

9. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

10. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

11. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

12. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

13. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

14. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

15. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

16. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

17. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

18. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

19. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

20. קה - מי - ת - קה - רי - פ - ס

33. קבוצה א' Am מי א - גי - ?

34. קבוצה ב' F מי א - גי - ?

35. א' + ב' A7 מי א - גי - ?

36. Dm מי א - גי - ?

37. D7/F# לי

38. G לי

39. F#o שיר

40. G7sus4 - 3 לי

41. Cm לי

42. G7 לי

43. C לי

לסיום

שיר ישראל

מילים: אהוד מנור לחן: שלמה גרוניך עיבוד: אוה לאוטרשטיין

1. השלג שלד והמטר שלי
הנאדי שלד והנהר שלי
נפגשים סוף סוף בחוף ישראל
עם כל החלומות והגעגועים
עם כל הזכרונות הטובים והרעים.
בשיר חדש ישן שמאחה את הקרעים
הנה מה טוב הנה מה טוב ומה נעים.
במקצב ינני עם מבטא פולני,
בסלסול תימני עם כנור רומני
מי אני? מי אני?
כן אני - אלי אלי -
שיר ישראל
2. העמק שלד וההר שלי
היער שלד והמדבר שלי
נפגשים סוף סוף בגוף ישראל
עם כל החלומות והגעגועים...
3. הלמד שלי והחת שלד
העין שלי והריש שלד
נפגשים סוף סוף עם תוף ישראל
עם כל החלומות והגעגועים...

רה דו סיק סיל להל סול פה מיג מיג רה דו

קבוצה א' 1 Cm 2 Fm/D 3 Cm/Eb

קבוצה ב' 4 Fm/D 5 A^{b6} 6 G⁷ 7 C^o

קבוצה א' + ב' 8 G 9 Fm 10 B^b 11 E^b 12

ג - עים - ה - ה - ו - בים-טו - ה - נות - רו - זק - ה - כל

ג - עים - קר - ה - א - ת - ח - א - מ - ש - ש - ו - ? - ד - ש - ה - שיר -

ג - עים - קר - ה - א - ת - ח - א - מ - ש - ש - ו - ? - ד - ש - ה - שיר -

ג - עים - נ - מה - ו - טוב מה - נה - ה - טוב מה - נה -

ג - עים - נ - מה - ו - טוב מה - נה - ה - טוב מה - נה -

בשמחה 25 C 26 Dm 27 Em 28 Dm

חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ?

חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ?

סולנים 29 Cmaj 30 Dm 31 Em 32 Dm⁷

ני - ל - פו טא-מב עם ני - נ - ? צב-מק-ב סולן 1

ני - מ - רו נור-כ עם ני - מ - תי סול-סל-ב סולן 2

חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ?

חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ? חיים - א - חד - ?

1. או מה דם - אַ חוט דם - אַ חוט 1. סולן 1

סופרן 1+2
אלט

דום דום דום דום דום

קום - לק ד - ל כל
טוב - נ בייב ח - ד
כל - מ תר - יו הב-

כולם 10 11
חוט - מ חט - מ הוי חוט - ה שר

סופרן 1+2
אלט

חט - מ חט - מ הוי חוט - ה שר

סולנים 4,3,2 12 13 14 15
ני - מי - רק - נ ני - חי - ק נא - א חה - מ - אַש מה - ו גיל - אַ מה

סופרן 1+2
אלט

ני - מי - רק - נ ני - חי - ק נא - א חה - מ - אַש מה - ו גיל - אַ מה

1. דם - אַ נית - ל - פ רח - פ 16 17
2. הב - צ צית - חך של רח - פ
3. חל - פ נית - דג של רח - פ

כולם 18 19
דום דום דום דום דום דום דום דום

סופרן 1+2
אלט

דום דום דום דום דום דום דום דום

1.2.3. 20 21 22 23
דום דום דום דום דום דום דום דום

סופרן 1+2
אלט

דום דום דום דום דום דום דום דום

סופרן 1+2
אלט

חַת - נ - פוּ - קה - רק - ה

חַת - נ - פוּ - קה - רק - ה

סופרן 1+2
אלט

דום דום דום חט - מ - פּ - ה לה בּה - ש תה -

חט - מ - פּ - ה לה בּה - ש תה - בּ - תי אַל - נ

סופרן 1+2
אלט

דום דום דום דום דום דום דום דום

דום דום דום דום דום דום דום דום

דום -

סופרן 1+2
אלט

חל - פ חל - פ

שְׁלֹשָׁה חוּטִים וּמַחַט

מילים: ע. הלל לחן: סשה ארגוב עיבוד: אוה לאוטרשטיין

Musical score for three systems, including vocal lines and guitar chords (D, A, D, G, Em7, A, G, A/G, F#m, Bm, Em, A7, D, G, A/G, F#m, Bm, Em, A7, G, D/F# Em, D).

3. זְמֵרָה הַמַּחַט לַחוּט הַכָּחַל:
 חוט כֶּחַל חוט כֶּחַל
 מה ותאהב יותר מִכֵּל?
 שֵׁר הַחוּט:
 הוּי מַחַט מַחַט
 מה אָגִיל וּמָה אֶשְׁמְחָה!
 אֲנֵא קַחֲיִנִי וְרַקְמִינִי
 פָּרַח שֶׁל דְּגָנִית כָּחַל.

סיום:

אֲדָם, צָהָב, כָּחַל
 הַרְקָמָה פּוֹרַחַת
 וְאֶל תִּיבְתָהּ,
 שָׁבָה לָהּ הַמַּחַט.

1. זְמֵרָה הַמַּחַט לַחוּט הָאָדָם:
 חוט אָדָם חוט אָדָם
 מה אוּכַל לָךְ לְרַקֵּם?
 שֵׁר הַחוּט:
 הוּי מַחַט מַחַט
 מה אָגִיל וּמָה אֶשְׁמְחָה!
 אֲנֵא קַחֲיִנִי וְרַקְמִינִי
 פָּרַח כְּלָנִית אָדָם.

2. זְמֵרָה הַמַּחַט לַחוּט הַצָּהָב:
 חוט צָהָב חוט צָהָב
 מה לָךְ חָבִיב וְטוֹב?
 שֵׁר הַחוּט:
 הוּי מַחַט מַחַט
 מה אָגִיל וּמָה אֶשְׁמְחָה!
 אֲנֵא קַחֲיִנִי וְרַקְמִינִי
 פָּרַח שֶׁל חַרְצִית צָהָב.

Musical notation for the word 'דום' (Dum) with fingerings and accents. Includes labels 'סופרן 1+2' and 'אלט'.

אָמֵן

מילים: חמוטל בן זאב לחן: משה דץ עיבוד: אייל ביטון

1. בתפלה - אָמֵן, שעוֹלָה - אָמֵן. כָּל הַנְּשֻׁמָה תִּהְלַל יְהוָה - אָמֵן. עֵטוֹף אוֹתֵנוּ בְּאַהֲבָה - אָמֵן חֹזֵק אֶת רוּחַ הָאֱדָם - אָמֵן
2. אֱלֹהֵי - אָמֵן, תִּקְוֹתַי - אָמֵן, 3. לעוֹלָם - אָמֵן, לְכֹלֶם - אָמֵן

וְתוֹן בְּרַכַּת שְׁלוֹם וְשִׁמְרָה עַל בֵּיתֵנוּ וְתוֹן לְנוּ חַיִּים וְשִׁמְרָה עָלֵינוּ
 קִרְבֵּנוּ לְחֵלּוֹם שְׂבִיתוֹכֵנוּ וְתוֹן שֶׁתִּגְשֵׁם אֶהְבָּתֵנוּ
 וְתוֹן תְּמִיד בְּרַכָּה בְּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ וְתוֹן לְנוּ בְּרַכָּה הָאֵר פְּנֵינוּ
 פְּתַח לְבָנוּ שֶׁתִּמְדֵּן נְשִׁיר לָךְ. פְּתַח לְבָנוּ שֶׁתִּמְדֵּן נְשִׁיר לָךְ.

השיר עולה פעמיים בהצגת טון ומחסן הצלילים עולה איתו

1 C F/C 2 C 3 C F/C 4 G⁴ - 3
 מוֹן אֶל־עוֹשֵׂה לֵה פִּי בֵּית
 5 F G/F 6 Em Am 7 Dm G 8 C C⁷
 בְּרֵיתוֹן אֶל־לֵה הַתְּמִיד מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 9 F 10 C/E 11 F D 12 G⁴ - 3
 תְּמִיד תּוֹן כִּי־תוֹן בְּרַכָּה לְנוּ אוֹרֵנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 13 F 14 C/E 15 F Dm 16 Gsus⁴
 תְּמִיד תּוֹן לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 17 G 18 C F/C 19 C 20 F/C 21 G⁴ - 3
 אֶל־לֵה הַתְּמִיד מִן־שֶׁהַתְּמִיד מִן־שֶׁהַתְּמִיד

22 F G/F 23 Em Am 24 Dm G 25 C C⁷
 מוֹן אֶל־עוֹשֵׂה לֵה פִּי בֵּית
 26 F 27 C 28 F 29 Dm G
 תְּמִיד תּוֹן לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 30 F 31 C 32 F Dm 33 G
 תְּמִיד תּוֹן לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 34 A^{b7} 35 D^b A^b 36 D^b 37 D^b G^b 38 E^bm⁷ A^b
 תְּמִיד תּוֹן לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד
 39 G^b A^b/G^b 40 Fm B^bm 41 E^bm A^b 42 D^b A⁷
 תְּמִיד תּוֹן לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד לְנוּ מִן־שֶׁהַתְּמִיד

הַעֲרָה בּוֹעֶרֶת

מילים ולחן: מרדכי גבירטיג תרגום מיידיש: א. לוינסון עיבוד: אוה לאוטרשטיין

1. שְׂרָפָה, אַחִים, שְׂרָפָה! עֲרַתְנוּ בַעֲרָה כָּלָה. כָּה רֹחוֹת שְׁחוֹרוֹת יִסְעֶרוּ, לַהֲבוֹת חֲרָבָן יִבְעֶרוּ, עֲקוּבוֹתֶיהָ לֹא נִשְׁאַרוּ הִיא עוֹלָה בְּאֵשׁ. וְאַתֶּם חוֹבְקִים יְדֵים בְּלִי הוֹשִׁיט עֲזָרָה, בְּלִי כַּבוֹת אֶת אֵשׁ הַלֵּהב אֵשׁ הַעֲרָה.
2. שְׂרָפָה, אַחִים, שְׂרָפָה! קְרוֹבָה, חֵס וְחִלְלָה, הַשְׁעָה, כִּי הַלְהָבוֹת יִתְמִידוּ, אֶת כְּלָנוּ פֹה יִשְׁמִידוּ, רַק שְׂרִידֵי קִירוֹת יַעֲיִדוּ מֵהַשְׁפָּה הִיא. וְאַתֶּם חוֹבְקִים יְדֵים בְּלִי הוֹשִׁיט עֲזָרָה, בְּלִי כַּבוֹת אֶת אֵשׁ הַלֵּהב אֵשׁ הַעֲרָה.
3. שְׂרָפָה, אַחִים, שְׂרָפָה! רַק בְּיַדְכֶם בְּלִבְד הִיא הַעֲזָרָה. חֵישׁ הוֹשִׁיטוּ נֶד אֹהֶבֶת וְהַצִּילוּ מֵהַמָּוֶת, בְּדַמְכֶם כִּבּוּ שְׁלֵהֶבֶת, חֵישׁ כִּבּוּ בְּדָם. מִרְחוֹק אֵל תַּעֲמוּדוּ, כִּי הָאֵשׁ עוֹלָה. אֵל נָא תִחַבְּקוּ יְדֵים, הַשְׂרָפָה גְדוּלָה!

הקוקיה

מילים: גיין טיילור תרגום: מיה שביט לחן: בנג'מין בריטן

What do you do?
"In April I open my bill;
In May I sing night and day;
In June I change my tune;
In July far far I fly;
In August away I must".

קוקית לאן?
אָקומה בְּחַדָּשׁ נִיסָן
אִיר אֲשֶׁכִּימָה לְגֵן
סִינָן אֲצַא לְרִקְדָּה
בְּתַמוּז אֲשִׁיחָה עוֹד
בְּאָב לְמַרְחָק אֲנִידָּד.

1 קול 1 *pp* *בשקט* Cuc-koo What do you do? אן - ל קית - קו ?

2 קול 2 *pp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

5 *p* "In A - pril I o - pen my bill; In א - קו - קוּה ב - ח - ד - שׁ נִי דְשׁ ח - א - קו - קוּה א -

6 *sempre pp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

10 *poco più f* May I sing night and day; In June I change my tune; קוּ - קוּה אֲשֶׁכִּימָה לְגֵן - אֲשֶׁכִּימָה לְגֵן אֲשֶׁכִּימָה לְגֵן אֲשֶׁכִּימָה לְגֵן

11 *pp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

13 *mf* In Ju - ly Far - far I fly; In Au - gust a - way. עוֹד רַחַק - רַחַק מְוֹז - ת - בָּ אֲב - ל - מְרַחֵק - מְרַחֵק

14 *mf* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

17 *f* *dim.* *p* I must." אֲנִי - - דָּד

18 *f* *dim.* *p* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

21 לחזור לסימן *ppp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

22 *pp* *ppp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

23 *pp* *ppp* Cuc-koo Cuc-koo Cuc-koo

24 *ppp* Cuc-koo

25 *ppp* Cuc-koo

ט"ו בשבט

לחן: עממי תרגום/נוסח עברי: שמואל בס אוסטינטי: אוה לאוטרשטיין

צאו נא לקרם
כל עץ שקד שם כן
ראו נא בן לילה
כלו הפך לבן
עת לנטע אילנות
עת לנטע ולבנות.

מי זה הדליק

מילים: לוין קיפניס לחן: עממי עיבוד: חיים קירש

1. מי זה הדליק גרות רבים
כפוכבים ברום?
יודעים גם ילדים רכים
כי חנכה היום.
פזמון:
ל, ל, ל חנכה היום.

2. כל גר עליו, כל גר חביב
דולק, רומז, נוצץ.
הילדים עומדים סביב
ולשמחה אין קץ.
פזמון:
ל, ל, ל לשמחה אין קץ.

רה דו סי לה סול פה מי סי

1. מי זה הדליק גרות רבים כפוכבים ברום? יודעים גם ילדים רכים כי חנכה היום.

2. כל גר עליו, כל גר חביב דולק, רומז, נוצץ. הילדים עומדים סביב ולשמחה אין קץ.

פזמון: ל, ל, ל חנכה היום.

פזמון: ל, ל, ל לשמחה אין קץ.

רה מי דו סי לה סול פה מי רה

קבון

אוסטינטי 1

אוסטינטי 2

לְכָבוֹד הַחֲנֻכָּה

מילים: ח. נ. ביאליק לחן: עממי עיבוד: אוה לאוטרשטיין

3. אָמִי נִתְנָה לְבִיבָה לִי
לְבִיבָה חֲמָה וּמְתוּקָה (2x)
יֹדְעִים אַתֶּם לְכָבוֹד מִי (3x)
לְכָבוֹד הַחֲנֻכָּה.

1. אָבִי הַדְּלִיק גְּרוֹת לִי
וְשָׁמֵשׁ לוֹ אֲבוּקָה (2x)
יֹדְעִים אַתֶּם לְכָבוֹד מִי (3x)
לְכָבוֹד הַחֲנֻכָּה.

2. דּוֹדֵי נִתְּן סְבִיבוֹן לִי
סְבִיבוֹן בֶּן עוֹפֶרֶת יְצוּקָה (2x)
יֹדְעִים אַתֶּם לְכָבוֹד מִי (3x)
לְכָבוֹד הַחֲנֻכָּה.

34 35 36 37

בְּ - צַל - צַל - וְ שֵׁם - ה' - בָּא

שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא

38 39 40 41

נִי - גְ - גְ - רַח - פְּ - ל לִיזוּ - ע גוֹן - נִ שָׂר לֹ - ח

נִי - גְ - גְ - רַח - פְּ - ל לִיזוּ - ע גוֹן - נִ שָׂר בָּא

42 43 44 45

כֹּלֵם

שׁוֹן - שֵׁ - בְ - וּ חָה - שִׁמְ - בְּ תוֹן - קִינְ - יְ ה' - נָה - ע - וְ

46 47 48

נִי - לֹ - ח - חָ - טַר - מְ - ל אֶ - צַל - אֶ - צַל שָׂר - אֶ - טַר - מְ - ל

בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא

49 50 51

לְהַחֲזִיל יוֹתֵר מְהֵרָה

כֹּלֵם

גוֹן - ה' - אֶל נִי - לְ - לְ - אֶל חָר - מְ - וּ

52 53 54

בְּ - ל - ה' - רַח - פְּ - ה' אֶת שֵׁם אֱה - נִךְ - וְ

בְּ - ל - ה' אֱה - נִךְ - וְ

55 56 57 58

כֹּלֵם לְהַאֲט

מוֹן - פֶּן - ה' אֶת - שִׁיר - יְ בְנֵי תוֹן - קִינְ - יְ ה' - בּוֹד - לִכְ - וְ

59 60 61 62

לֹ - ח - לֹ - ח - לֹ - ח

גוֹן - בְּ - ה' תִּהְיֶה אֹד - מְ לֹ - חָ גְדוֹ חָה - שִׁמְ - וְ

63 64 65

אֲפִשְׁרוֹת לְתוֹסֶפֶת קוּדְדָה

לֹ - ח - לֹ - ח - לֹ - ח

נִי - גְ - גְ - וְ שָׂר - וְ

בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא שֵׁם - ה' - בָּא

מי האיש

מילים: תהילים ל"ד לחן: ברוך חייט עיבוד: גיל אלדמע

נצור לשונך מרע	מי האיש
ושפתך מדבר מרמה	החפץ חיים
סור מרע ועשה טוב	אוהב ימים
בקש שלום ורדפהו.	לראות טוב

רה דו סי לה סול פה# מי רה דו סי

1 Cm⁶ 2 Gm 3 Cm⁶ 4 Gm

מי - ה - איש - ה - פץ - ח - יים -

5 Cm⁶ 6 Gm 7 A⁷ 8 Gm

או - הב - ימים - ימים - הב - לך טוב - אות -

9 Cm⁶ 10 11 12

מי - איש - ה - יים - ח - פץ - ח - יים -

13 Cm⁶ 14 Gm 15 D⁷ 16 Gm סוף

או - הב - ימים - ימים - הב - לך טוב - אות -

17 Gm Gm/D Gm D⁷ Gm

מה - רך - מ - ברך - מ - ד - תי - שפ - ו - רע - מ - ד - שונך - צר -

21 Gm Gm D⁷ Gm

הו - פ - רך - ים - לום - ש - קש - ב - טוב - שה - ע - נ - רע - מ - סור -

25 Gm D⁷ Gm

מה - רך - מ - ברך - מ - ד - תי - שפ - ו - רע - מ - ד - שונך - צר -

29 Gm D⁷ Gm

הו - פ - רך - ים - לום - ש - קש - ב - טוב - שה - ע - נ - רע - מ - סור -

לחזור מהסימן עד "סוף"

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם

מילים: מן התפילה לחן: מסורתי עיבוד: מרי אבן-אור

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מְלַאכֵי הַשָּׁרֵת מְלַאכֵי עֲלִיוֹן
מִמְלַךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מי רה סיג סיג לה סול פה מי רה דו

♩ = 86

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

ש - לום

ש - לום - לי - כם

© כל הזכויות לשירים וליצירות שמורות ליוצרים הבאים:

1. קולות ציפורים בטבע.
2. "The Nightingale", מילים: לא ידוע. לחן: תומס וולקס. עיבוד: הנרי לסלי. ביצוע: מקהלת קנטבילה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
3. "צעד, צעד", מתוך "שטותינוע" מאת ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום. כלי הקשה: אסף זמיר וגדי סרי. קולות: איילת קורץ, שרון צור. באדיבות ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום.
- 4-9. שישה תרגילים לפיתוח קול ושירתם בשמות התווים. ביצוע: אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
10. "ציפיס", מתוך "שטותינוע" מאת ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום. כלי הקשה: אסף זמיר וגדי סרי. קולות: איילת קורץ, שרון צור. באדיבות ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום.
11. "מיצי בוש", מתוך "שטותינוע" מאת ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום. כלי הקשה: אסף זמיר וגדי סרי. קולות: איילת קורץ, שרון צור. באדיבות ציפי כהנוביץ וחקי שומר שלום.
12. שירת שמות, ביצוע: ילדים מתוך מקהלת קנטבילה הצעירה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
13. "שלוש עליכם", מילים: מן התפילה. לחן: מרי אבן-אור. ביצוע: מקהלת לירון. מנצחת: רונית שפירא. באדיבות רונית שפירא.
14. "גשם, גשם בוא", שיר עממי דרום אמריקאי מתוך "שירו ליי" 1. באדיבות דוסי ליכטנשטיין.
- 15-16. "מי זה הדליק", מילים: לוי קיפניס. לחן: עממי. עיבוד: חיים קירש. סינטיסיזר: בוריס טוביס. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
- 17-18. "לכבוד החנוכה", מילים: ח. נ. ביאליק. לחן: עממי. עיבוד: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. סינטיסיזר: בוריס טוביס. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
19. "מקהלת הילדים", גרסה עברית: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. לחן: לוול מייסון. ביצוע: ילדים ממקהלת קנטבילה הצעירה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. פסנתר: יוסי חזות. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
20. "ההד", שיר עממי דרום אמריקאי מתוך "שירו ליי" 1. באדיבות דוסי ליכטנשטיין.
21. "מי הוא?", מתוך "שנים-עשר קנונים". מילים: פניה ברגשטיין. לחן: יחזקאל בראון. ביצוע: מקהלת העפרוני. מנצחת: מיה שביט. © המכון לקידום האינטגרציה החברתית ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן.
22. "רוח, רוח", מתוך "שנים-עשר קנונים". מילים: מרים ילן-שטקליס. לחן: יחזקאל בראון. ביצוע: מקהלת העפרוני. מנצחת: מיה שביט. © המכון לקידום האינטגרציה החברתית ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן.
23. "בוטן", מתוך "שנים-עשר קנונים". מילים: פניה ברגשטיין. לחן: יחזקאל בראון. ביצוע: מקהלת העפרוני. מנצחת: מיה שביט. © המכון לקידום האינטגרציה החברתית ע"ש פרופ' יהודה אמיר, אוניברסיטת בר-אילן.
24. "שלושה חוטים ומחט", מילים: ע. הילל. לחן: סשה ארגוב. עיבוד: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. ביצוע: מקהלת קנטבילה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. פסנתר: אייל באט. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
25. "The Swing", מילים: סטיונסון. לחן: ג'ון קורבין. ביצוע: מירית דלמן, שירי שכטר, נעמה אבישר. פסנתר: סוולנה וולפמן. חליל צד: מיכאל דלמן. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
26. "זר פרחים", נוסח עברי: מיה שביט. לחן: צרפתי עתיק. עיבוד: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. ביצוע: מירית דלמן, נעמה אבישר. פסנתר: סוולנה וולפמן. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
27. "הנה מה טוב", תהילים קל"ג, א. לחן: חסידי-עממי. עיבוד: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. ביצוע: מירית דלמן, שירי שכטר, נעמה אבישר, נטלי באבו, ליה וולפמן, טובה פניאל. גיטרה: נעמה אבישר. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
28. "יום נסיכי הקטן", תרגום מגרמנית: הרי גולומב. לחן: ו.א. מוצרט. זמרות: ליה וולפמן, נטלי באבו. פסנתר: סוולנה וולפמן. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
29. ליווי פסנתר ל"יום נסיכי הקטן", לחן: ו.א. מוצרט. פסנתר: סבטלנה וולפמן. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
30. קטע מתוך "Aglepta", לחן: ארנה מלנס. ביצוע: מקהלת טפיאולה מפינלנד. מנצח: קרי אלה פולנן. חברת ONDINE, הלסינקי 1996.
31. "ספרי תמה", מילים: סעדיה בן עמרם. לחן: תימני מסורתי. עיבוד: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. ביצוע: מקהלת קנטבילה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
32. "לא ירעו ולא ישחיתו", מילים: נבואת ישעיהו. לחן: עזרא גבאי. עיבוד קולי: שרה שוהם. עיבוד ונגינה בפסנתר: אייל באט. נגינה בדרבוקה: לאה אברהם. ביצוע: מקהלת קנטבילה. מנצחת: אוה לאוטרשטיין-פיטליק. באדיבות אוה לאוטרשטיין-פיטליק.
33. "הקוקיה", מתוך "שירים לימי שישי אחר הצהריים". מילים: ג'יין טיילור. לחן: בנג'מין בריטן. ביצוע: מקהלת הילדים החדשה של לונדון. ברשות נקסוס.
34. "שיר לשנה החדשה", מתוך "שירים לימי שישי אחר הצהריים". מילים: לא ידוע. לחן: בנג'מין בריטן. ביצוע: מקהלת הילדים החדשה של לונדון. ברשות נקסוס.
35. "אהבת הדסה", מתוך הדיואן של יהודי תימן, מסורת מנאכה. לחן: מסורתי. ביצוע: קבוצת תימן מקרית אונו. באדיבות המרכז למוסיקה, בית התפוצות - מוזיאון העם היהודי.
36. "מלכת הלילה", אריה מתוך האופרה "חליל הקסם". מילים: עמנואל שיקנדר. מוסיקה: ו.א. מוצרט. ביצוע: הלן קוון עם התזמורת הקאמרית פיילוני, בודהפשט, הונגריה. ברשות נקסוס.
37. "יבולרו", לחן: מוריס ראול. עיבוד: רון גנג ורפאל זליג. ביצוע: שמיניית ווקאל. באדיבות שמיניית ווקאל.

שירים למעגל השנה

1	שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם
3	מִי הָאִישׁ
5	פְּזֶמוֹן לְיִקְיָנְתוֹן
9	לְכָבוֹד הַחֲנֻכָּה
11	מִי זֶה הַדְּלִיק
12	ט"ו בְּשֶׁבֶט
13	הַקּוֹקֵיָה
15	מֶה נִשְׁתַּנָּה
16	שִׁיר הַפְּרִטְיָנִים הַיְהוּדִים
17	הַעֲיָרָה בּוֹעֶרֶת
19	שִׁירִים עַד פֶּאן
21	אֶמֶן
24	שְׁלֹשָׁה חוּטִים וּמַחַט
27	שִׁיר יִשְׂרָאֵלִי
30	סִפְרֵי תַמָּה
33	אוֹר וִירוּשָׁלַיִם
35	אֶרֶץ זָבַת חֶלֶב וְדָבֶשׁ
36	וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

תוכן התקליטור

1. קולות ציפורים בטבע
2. The Nightingale
3. צעד, צעד
4. תרגיל ראשון לפיתוח קול
5. תרגיל שני לפיתוח קול
6. תרגיל שלישי לפיתוח קול
7. תרגיל רביעי לפיתוח קול
8. תרגיל חמישי לפיתוח קול
9. תרגיל שישי לפיתוח קול
10. צ'יפס
11. מיצי בוש
12. שירת שמות
13. שלום עליכם
14. גשם, גשם בוא
15. מי זה הדליק: פלייבק כולל מנגינת השיר
16. מי זה הדליק: פלייבק ללא מנגינת השיר
17. לכבוד החנוכה: פלייבק כולל מנגינת השיר
18. לכבוד החנוכה: פלייבק ללא מנגינת השיר
19. מקהלת הילדים
20. ההד
21. מי הוא?
22. רוח, רוח
23. בוטן
24. שלושה חוטים ומחט
25. The Swing
26. זר פרחים
27. הנה מה טוב
28. נום נסיכי הקטן
29. ליווי פסנתר ל"נום נסיכי הקטן"
30. קטע מתוך Aglepta
31. ספרי תמה
32. לא ירעו ולא ישחיתו
33. הקוקיה
34. שיר לשנה החדשה
35. אהבת הדסה
36. מלכת הלילה
37. בולרו

